

LIBERALISTENE
DITT LIV, DITT VALG!

STORTINGSPROGRAM

For videre utvikling av det norske samfunnet med fokus på forbedring av vilkår og muligheter for arbeidere, produksjon og handel.

Perioden 2021 - 2025

En hilsen til velgerne

Liberalistene er partiet du stemmer på hvis du mener staten er blitt for stor og omfattende. Vi er alene om den fanesaken. Alle andre partier mener enten at staten ikke har nok penger, eller de hevder de har en fasit på hvordan politikere kan styre bedre. Vi mener slike syn ikke inngir tillit. Hvis man hardnakket tror at alle problemer løses ved at staten bruker de enorme beløp den bruker i dag, så skulle en tro at den oppskriften hadde gitt suksess på alle områder for lenge siden. Tross alt har Norge fulgt en stor-statspolitikk i mange tiår. Hvis de ikke-sosialistiske partiene som har styrt Norge de siste årene hadde ment alvor når de hevder de er for en mindre stat, så skulle en kanskje tro at de hadde fått til noe mer, etter så mange år ved makten, men det motsatte har skjedd. Den norske stat har bare blitt større og større.

Liberalistene mener at den enkelte borger og borgere som løser utfordringer i frivillige fellesskap, er bedre i stand til å løse sine problemer enn staten. Men for oss handler dette også om moral. Vi vet to ting med sikkerhet: oljeinntektene tar slutt og fødselskullene blir lavere. Dermed reduseres inntektene, samtidig som utgiftene øker drastisk. Når alle som lever i dag er klar over dette, blir det umoralsk å late som om problemene ikke er forutsigbare, og bare fortsette som før. Vi har et ansvar for at samfunnet skal være i økonomisk balanse, uten å sende gjeld og andre forpliktelser videre til kommende generasjoner.

Vi mener du er bedre i stand til å bruke dine egne penger enn politikerne. At andre mennesker skal bruke andre menneskers penger er sjeldent like effektivt som at du bruker dine egne penger. Dine skattepenger går en utrolig omvei og runddans gjennom politikere og byråkrati før du får glede av den delen som er igjen etter runddans. Alle taper på at politikerne tar for mange avgjørelser på vegne av andre.

Reformer for mer frivillighet

Programmet presenterer en rekke reformforslag, som enten har som mål å skape en mest mulig individ- og næringsvennlig stat, eller å redusere statens oppgaver for å overlate disse til det sivile samfunn. Med det sivile samfunn menes frivillige sammenslutninger av individer, som sammen kan utgjøre en stor kraft. Eksempler på dette i dag er Røde Kors, religiøse samfunn og ulike typer kooperativer. Vi mener at sivilsamfunnet må få en forsterket kraft i fremtiden. Mennesker som hjelper andre med penger de føler et eierskap til hjelper mer effektivt enn når politikere og byråkrater bruker andre menneskers tvangsinnnevnte penger.

Å styre tid er liberalt

Etter at den norske grunnloven ble vedtatt i 1814 har både grunnloven og loverne for øvrig vært gjennom en liberaliseringsprosess på mange sosiale områder. Jøder og jesuitter fikk lov å bosette seg i landet, personer uten eiendom fikk stemmerett, kvinner fikk stemmerett og homofile er gitt samme rettigheter som heteroseksuelle, for å nevne noen slike saker.

På det økonomiske området har det gått i motsatt retning. Staten har inndratt stadig større andel av inntekten til enkeltmennesket. Liberalistene setter likhetstegn mellom økonomisk frihet og sosial frihet. Når staten inndrar lønn fra enkeltmennesker i form av skatter og avgifter er det det samme som å ta beslutningsrett og tid fra den enkelte borger. Vi arbeider fra 1. januar til godt ut i august til inntekt for staten, det er bare fra august og utover at den gjennomsnittlige innbyggeren får lov til å jobbe for seg selv.

En politikk for de svakeste

Liberalistenes bærende idé er at en klassisk liberal politikk er den beste for de svakeste i samfunnet. I en demokratisk rettsstat med få restriksjoner og mindre skatt på arbeid, har de fattige en reell mulighet til å arbeide seg ut av fattigdom. I et velstående samfunn der det finnes forutsetninger for fri handel, produksjon og sparing er det alltid mer ressurser tilgjengelig som kan deles med de som ikke klarer å ta vare på seg selv, enn i en stat med harde restriksjoner, høye skatter og høye avgifter.

Et av verdens rikeste land helt uten oljeressurser, Sveits, er et eksempel på det. Fattigdom eksisterer knapt, og de som er fattige har høyere levestandard enn fattige nesten alle andre land i verden.

Delegér makt!

I den grad Stortinget ikke overfører makten direkte til enkeltindividet som er den beste løsningen, skal den overføres til folkevalgte organer og institusjoner som ligger geografisk nærmest mulig hvert enkelte individ. Vi mener at fylkeskommuner og kommuner er bedre i stand til å ivareta oppgaver lokalt enn at Stortinget lager løsninger som skal gjelde likt i hele Norge.

Vi vil bli hermet etter

Det er viktig å forstå at å få politisk gjennomslag ikke nødvendigvis betyr at det er Liberalistene som vil gjennomføre politikken i dette programmet. Politikere er hermegåser og vi vet at alle de populære sakene vi fremmer vil bli stjålet og presentert som deres egen. Det har vi ingenting imot, og programmet vårt er skrevet med tanke på nettopp det.

Vi håper du tar deg tid til å lese hele dette programmet. Våre standpunkter er sjelden del av den offentlige debatten og derfor får vi lite anledning til å komme med *bakgrunnen* for det vi mener. Vi får heller ikke anledning til å forklare at vi vil gjennomføre ting *gradvis*, med godt gjennomtenkte overgangsordninger. I dette programmet forteller vi ikke bare *hva* vi mener, men også *hvorfor* vi mener det, og ikke minst *hvordan* vi skal gjennomføre det. Hvis du har flere spørsmål, ta gjerne kontakt med oss på Facebook eller valg21@liberalistene.org.

Programoversikt

Arbeid og sysselsetting.....	1
Liberalisering av arbeidsmiljøloven.....	1
Et varmere sivilsamfunn.....	2
Familien.....	2
Ekteskap.....	3
Barns rettsstilling etter samlivsbrudd.....	3
Barn og adopsjon.....	4
Barnevern og sikkerhet for barn.....	4
Barnehager.....	5
Abortnemnda.....	5
Surrogati.....	6
Likestilling.....	6
Finans i offentlig sektor.....	6
Kommuner.....	7
Mindre oljeavhengig økonomi.....	7
Subsidier.....	8
Skattepolitikk.....	8
Bedrifts- og kapitalbeskatning.....	9
Avgifter.....	9
Bank- og pengevesen.....	10
Ansettelsesbegrensning i offentlig forvaltning.....	10
Forsvar og sikkerhet.....	11
Helsevesen.....	12
Eldreomsorg.....	13
Funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede.....	13
Sosialpolitikk.....	13
Bærekraftig pensjons- og sosialpolitikk.....	14
Innvandring, asylsøkere og flyktninger.....	15
Domstolene.....	15
Lovgivning.....	16
Politiet.....	17
Fengselsvesen og straff.....	17
Ekspropriasjon.....	18
Personvern og digital sikkerhet.....	19
Våpen.....	20
Landbruk og matberedskap.....	20
Liberal ruspolitikk.....	22
Sexarbeid.....	22
Vinmonopol og alkoholomsetning.....	23
Gambling.....	23
Kasinoer.....	23
Tippemidler.....	23

Miljøvern.....	24
Forurensning.....	25
Naturmangfold.....	25
Dyrevelferd.....	26
By og land.....	26
Nordområdene og Svalbard.....	27
Boliger.....	27
Lokalt selvstyre.....	28
Lokalpolitiske prinsipper.....	28
Fylkeskommunen.....	28
Kommunene.....	28
Regjeringen.....	29
Stortinget.....	29
NGO-finansiering og konsulentbruk.....	30
Fritt og selvstendig kulturliv.....	30
TV, radio og strømming.....	30
Ytrings- og pressefrihet.....	31
Religion og stat.....	31
Kulturminnevern.....	31
Biblioteker.....	32
Utdanning.....	32
Grunnskolen.....	32
Private skoler og friskoler.....	33
Den videregående skolen.....	33
Yrkesfaglige skoler.....	33
Høyere utdanning.....	34
Studiefinansiering.....	34
Privat eierskap.....	35
Fiskeri.....	35
Havbruk.....	36
Forskning og produktutvikling.....	36
Handelsnæringen.....	37
Energi.....	37
Oljevirkosomhet.....	38
Motorkjøretøy.....	38
Veinettet.....	39
Jernbanedirektoratet, Vy og BaneNor.....	39
Skipsfart.....	40
Kollektivtransport.....	40
Fergesamband og fergefrie fjordkryssinger.....	41
Sjøtransport og havner.....	42
Avinor.....	42
Posten.....	42
Utenrikspolitikk.....	43
FN.....	43
Frihandel.....	44

Arbeid og sysselsetting

Liberalistene vil påse at lovverk og forvaltning skal ta utgangspunkt i at arbeid, produksjon og handel er grunnlaget for alles velstand. Vi fremmer et lovverk og forståelse av det som reflekterer at alle mennesker har rett til å inngå avtaler på de betingelser de selv aksepterer. Offentlig sektor eksisterer for å tjene sivilsamfunnet – ikke for å styre det.

Et rettferdig økonomisk system må sikre interessene til arbeidstakere, arbeidsgivere, forbrukere, investorer og entreprenører, gjennom frivillige avtaler regulert av et tydelig, enkelt og forståelig lovverk.

Liberalisering av arbeidsmiljøloven

Det skal finnes muligheter for å jobbe mer i perioder og mindre i andre perioder, men hvor den totale arbeidsmengde over tid skal drøftes i et samspill mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Liberalistene vil arbeide for å avvikle lovbestemt tariff lønn slik at det blir lettere for unge mennesker og ufaglært arbeidskraft å få jobb. Vi fremmer også at lovbestemt beskyttelse eller regulering av arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner skal oppheves. Lover skal kun gjelde for hver enkelt arbeidsgiver eller arbeidstaker, ikke store overliggende organisasjoner eller grupper. Det er for å hindre at store bedrifter og organisasjoner sørger for å få innført lover som hindrer mindre organisasjoner eller individer fra å kunne delta i økonomi og arbeidsliv på lik linje med andre.

Det innføres minst to karensdager ved fravær fra arbeid. Sykelønn reduseres til maksimalt 90 prosent av lønn, det skal ikke være lønnsomt med fravær, selv om sykdommen er helt reell.

Liberalistene vil:

- at arbeidsmiljøloven liberaliseres
- overføre all normal arbeidsformidling til private selskaper
- at alle offentlige etater gis myndighet til å foreta lokale lønnsoppgjør
- at dagpenger (arbeidsledighetstrygd) skal frysas på dagens nivå
- at to karensdager innføres ved sykdomsfravær
- at utbetaling av sykelønn settes til ned til maks. 90 prosent av normal lønn
- at ledere i offentlige etater skal få sin lønn redusert til den nye stillingens nivå etter omplassering

Et varmere sivilsamfunn

En målsetting for Liberalistene er å styrke det sivile samfunn gjennom frivillighet samt stimulere større grad av konkurranse for å få frem best mulig tjenester og produkter.

Norge har langt flere selvmord per innbygger enn gjennomsnittet i resten av verden. Vi har på ingen måte skapt det perfekte samfunn. Mange mennesker faller utenfor fordi statens skatter, avgifter og reguleringer ødelegger mulighet for mange arbeidsplasser. Samtidig består hjelpeapparatet av store, anonyme kolosser som NAV og sentralsykehus, hvor den enkelte føler seg som et rødt tall i regnskapet og ikke et menneske. Uansett hvor mye penger og kunnskap som brukes på offentlige hjelpeapparater, kan de ikke erstatte medmenneskelighet og nestekjærlighet. Store, skattefinansierte institusjoner innen helse og omsorg, kan ikke erstatte frivillighet.

Liberalistene mener frivillige og mindre hjelpeinstitusjoner kan skape mer nærhet til pasienter og klienter og på den måten oppnå bedre resultater. Vi vil arbeide for at store deler av NAVs virksomhet overføres til frivillige og private aktører. Dette gjelder særlig arbeid med personer som har falt ut av arbeidsmarkedet.

Liberalistene vil:

- legge til rette for at sykehus og deler av NAVs oppgaver kan overføres til det sivile samfunn
- opprette en bredt sammensatt frivillighetskommisjon for å fremme forslag om å overføre mer makt fra staten til det sivile samfunn, med fokus på å overlate oppgaver til frivillige foreninger og stiftelser

Familien

Samliv med andre mennesker er for mange mennesker noe av det mest verdifulle som finnes. Staten må ikke gi særfordeler til noen frivillige samlivsformer eller diskriminere andre. Siden mennesker er forskjellige, er det naturlig at de ikke har samme ønske om hvordan de ønsker å leve sammen med andre mennesker. Homofile, lesbiske og transseksuelle har samme rett som heterofile til å leve sammen. Likeledes bør det være tillatt å ha polygame samliv for de som ønsker dette.

Politikere må avstå fra enhver form for ordninger og tiltak som bidrar til å svekke samholdet og båndene i familien, og bidrar til å overføre ansvaret for barneoppdragelse fra foreldre til myndigheter. Én av måtene denne svekkelsen foregår på er gjennom relativt generøse offentlige subsidier, som blant annet kan gi økonomiske insentiver til å få barn utenfor stabile forhold, samt gjennom et høyt skatte- og avgiftsnivå som tvinger foreldre ut i fulltidsarbeid.

Menn skal ha rett til å frasi seg økonomisk og oppdragende ansvar for et barn før det er født, i samme tidsrom som en kvinne selv kan velge fysisk abort. Rettsvesenet avgjør om far kan frasi seg økonomisk og oppdrageransvar i tilfeller der mor har skjult for far at hun er gravid etter dette.

Liberalistene vil:

- verne om familien som en av samfunnets viktigste institusjoner
- at staten ikke skal blande seg inn i organiseringen av familielivet
- gi menn rett til juridisk abort

Ekteskap

Liberalistene vil arbeide for å endre lovgivning som gir staten en rolle i ekteskapet. Fokuset vil være å ha et godt lovverk som beskytter barn, men disse skal ha beskyttelse uavhengig av foreldrenes samlivsstatus.

Ekteskap er en juridisk kontrakt og Liberalistene mener det skal være opp til det enkelte ektepar å utforme den. Sannsynligvis vil de fleste velge en juridisk kontrakt som ligner på den som gjelder i dag, mens noen vil velge andre varianter. En slik variasjon er sunn fordi den vil få flere som gifter seg til å reflektere over hva ekteskapet egentlig innebærer.

Barns rettsstilling etter samlivsbrudd

Barn har etter samlivsbrudd rett til omsorg fra begge foreldre (likestilt foreldreskap). Denne retten er i dag svakt beskyttet. Dagens lov fører i praksis til at barnet vil kunne miste den ene omsorgspersonen etter brudd. Loven bestemmer at barnet etter samlivsbrudd skal bo fast hos den ene av foreldrene, med mindre annet avtales. Lov om barn og foreldre §36 2. ledd, som i praksis hindrer domstol fra å avgjøre at barnet skal ha delt bosted, må snarest oppheves.

En parts vilje skal ikke gi endelig føring for rettens vurdering av barnets bosted. Barn bør som standardløsning få bosted hos begge foreldrene etter samlivsbrudd. Barn under to år skal som hovedregel bo mer enn 50 prosent av tiden hos mor. Det skal ikke skape presedens for barnefordeling etter denne perioden.

Likeså bør botiden fordeles likt. Det skal gjelde med mindre foreldrene blir enige om noe annet, eller retten avgjør at det er til barnets beste å bo fast bare hos den ene av foreldrene. Terskelen for å fravike barnets rett til å bo fast hos begge foreldrene etter samlivsbrudd skal være høy, noe som må presiseres i loven. Den av foreldrene som ikke vil at barnet skal bo hos begge, må ha bevisbyrde for at det er til barnets beste. I dag har barn, i de tilfeller barnet bor fast hos kun den ene av foreldrene, ikke en lovfestet rett til såkalt vanlig samvær med den andre (annen hver helg, en dag i uken, osv.). Denne retten bør lovfestes, og kun gjøres unntak fra etter avtale mellom foreldrene eller dersom bostedsforelder sannsynliggjør for domstol at vanlig samvær ikke er til barnets beste. I loven bør det også innføres streng reaksjon mot samværs sabotasje. Sabotasje av samværsavtalen kan straffes.

Liberalistene vil:

- fremme og arbeide for at likestilt foreldreskap fortsetter etter samlivsbrudd, etter at barnet er fylt to år
- at barn i utgangspunktet har fast bosted hos begge foreldrene
- kommunikasjon fra det offentlige som omhandler barn skal sendes begge foreldre
- oppheve Lov om barn og foreldre § 36 2. ledd
- at flytting av barns bopel normalt krever begge foreldrenes samtykke
- at vanlig samvær mellom barn og foreldre som de ikke bor sammen med lovfestes
- at ansvarlig for samværs sabotasje skal straffes

Barn og adopsjon

Noen barn mangler foreldre eller har foreldre som ikke tar godt nok vare på dem. Adoptivforeldre og fosterforeldre er viktige for å sikre disse barna en oppvekst, og bør prioriteres fremfor bruk av statlige institusjoner der det er mulig.

Lowerket skal ikke forskjellsbehandle enslige, heterofile, homofile og polygame når det gjelder rett til adopsjon og det å være foreldre. Det kan imidlertid foretas en individuell vurdering av om enkeltpersoner er skikket til foreldreansvar.

Barnevern og sikkerhet for barn

Liberalistene mener det er foreldrenes oppgave og ansvar å oppdra og forsørge barn og unge i familien, og dette skal i utgangspunktet foregå uten statlig innblanding. Statlige myndigheter skal ikke ha anledning til å skille familiemedlemmer fra hverandre basert på vilkårlige, subjektive vurderinger, da det er å anse som et brudd på rettssikkerheten. Staten skal imidlertid kunne gripe inn i de tilfeller hvor det er sterk sannsynlighetsovervekt for at det foregår misbruk og/eller overgrep mot barn. Denne sannsynlighetsovervekten skal vurderes av en rettsinstans.

Slike inngrep bør utføres av politiet, eller eventuelt en spesialisert avdeling organisert under politiet. Den skal ha hjemmel for å kunne ta barn inn i en skånsom form for varetekt i en tidsbegrenset periode på maksimum 10 arbeidsdager. Når utredning og etterforskningen er ferdig, avgis innstilling til ordinær juridisk domstol. Liberalistene ønsker på bakgrunn av dette å legge ned Barnevernet i sin nåværende form.

I en domstolhøring skal det biologiske prinsipp stå sterkt. Både barnet selv og foreldre / foresatte skal høres, og andre familiemedlemmer med relasjon til barnet skal ha partsrettigheter i saken for å ivareta barnets interesser best mulig. Kun ved domsavsigelse, etter generelle rettsstatlige prinsipper, kan barn permanent skilles fra foreldre eller foresatte. I slike tilfeller skal kvalifisert personell vurdere eventuelle adoptivforeldre eller andre forsørgere, som hovedsakelig bør søkes blant medlemmer av den utvidede familien. En institusjon eller etat bør kunne ta over omsorgen i en periode, dersom egnede forsørgere ikke kan oppdrives i barnets omgivelser.

Barnevernansatte, og ikke kun den aktuelle barneverninstitusjon, skal kunne holdes personlig rettslig ansvarlig for lovbrudd og beviselige overgrep begått i tjenesten.

Liberalistene vil:

- at familien og det sivile samfunnet passer godt på barn og unge
- at barnevernstjenester kun skal ha en hjelpefunksjon i samarbeid med foreldrene
- at inngrep i familien skal utføres av politiet eller spesialiserte avdelinger i rettsvesenet, og foregå etter generelle rettsstatlige prinsipper
- at nye omsorgspersoner helst bør finnes blant medlemmer av den utvidede familien
- at staten påtar seg ansvaret for barn og unge i de tilfeller hvor det ikke finnes passende alternativer
- ha en effektivt beskyttelse av barn, som holdes innenfor klare frister og saksbehandlingsregler

Barnehager

Liberalistene vil opprettholde en høy standard i alle barnehager i landet. Dette vil vi oppnå gjennom større grad av foreldres medbestemmelse og konkurranse mellom tilbudene. Den enkelte kommune skal selv påvirke standardene for lokale barnehager ved å innføre konkurranse, enten ved å la private drivere by på drift av barnehager eller ved å innføre et system med stykkpris.

Alle foreldre skal ha mulighet til å ha sine barn i barnehager i andre kommuner enn der de selv bor. Det betyr at bor de i en kommune som drifter barnehager etter anbudsprinsippet får de ut tilsvarende beløpet som benyttes per barn i kommunen, som kan benyttes i en barnehage i en annen kommune.

Liberalistene er positive til familiedrevne og kooperative barnehager, og at foreldre etter egen vurdering kan velge bort prisdrivende offentlige reguleringer av barnehager på vegne av sine barn. Både foreldre og barn er klart mest fornøyd med private barnehager. Dagens system favoriserer kommunale barnehager og store barnehagekjeder fordi barnehagene får betalt i henhold til gjennomsnittskostnadene i de kommunale barnehager i den aktuelle kommune. Dette fører til at hvis kommunen har store enheter er det vanskelig for private aktører å etablere seg. Politikerne sier som oftest nei til etablering av barnehager dersom de ikke på forhånd vet at det er et behov, dermed slipper eksisterende barnehager konkurranse.

Liberalistene vil gi kommunene selv styringen over hvordan de vil organisere sin barnehagefinansiering. Det kan skje enten med stykkpris, via anbudsprinsippet eller på andre måter kommunen mener den er tjent med.

Liberalistene vil:

- la den enkelte kommune bestemme hvordan barnehagene skal finansieres
- sørge for at barnehagene blir bedre for alle barn ved å innføre konkurranse
- være positive til nyetableringer av barnehager selv om det er full dekning av barnehager i en kommune

Abortnemnda

Abortnemnda godkjenner omtrent alle søknader om abort mellom uke 12-18 i dag. For 2017 ble 99,45 % (360 av 362) av alle søknadene innvilget. I praksis opptrer nemnda bare som et unødvendig og byråkratisk hinder for kvinners selvbestemmelse.

Liberalistene ønsker derfor å avvikle nemnda, da den ikke oppfyller noen relevant funksjon. I tillegg koster et slikt offentlig organ betydelige summer for skattebetalerne, og det er ikke rimelig at disse skal belastes for noe som egentlig er helt overflødig.

Liberalistene vil:

- Avvikle abortnemnda

Surrogati

Liberalistene vil legalisere surrogati, både kommersiell (betalt) og idealistisk (ikke betalt) surrogati. Om personer av egen vilje vil bære fram noen andres barn, er det deres avgjørelse alene om de ønsker å gjennomføre svangerskapet. I dag er lovverket utformet slik at man kan omgå forbudet ved å reise til andre land og gjennomføre handlingen der. Dette gjør prosessen unødige komplisert for de det gjelder, noe ingen er tjent med.

Ufrivillig barnløshet kan være et stort savn for de som rammes. Med moderne teknologi er det blitt mulig å stifte familie for de som ønsker det, selv infertile par. Gjennom åpningen for eggdonasjon, noe vi støtter, vil kvinner få større frihet til å stifte familie når de ønsker det.

Det viktigste for et barn er at det vokser opp i et miljø hvor det blir tatt godt vare på, og potensielle foreldre som sterkt ønsker seg barn gir de beste forutsetninger for en omsorgsfull og god oppvekst, uavhengig av biologiske faktorer som kan hindre reproduksjon.

Liberalistene vil:

- legalisere surrogati

Likestilling

Liberalistene anser alle mennesker for å være likeverdige. Forholdet mellom kjønn, grupperinger og enkeltmennesker bør derfor i arbeidsliv, fritid og privatliv tilpasse seg naturlig, uten innblanding av offentlige organer. Liberalistene vil understreke at konkurranse gjør bedriftene interessert i å sikre seg dyktigst mulig medarbeidere, uten hensyn til kjønn eller gruppetilhørighet. Konkurranse er derfor den beste garanti mot diskriminering.

Liberalistene vil:

- at det fra det lovgivers side ikke skal forekomme noen form for kjønnskotering, og at alt lovverk gjøres kjønnsnøytralt
- oppheve Likestillingsloven
- fjerne Likestillingsombudet
- ingen krav til kjønnsfordeling i politiske organer eller andre offentlige og private institusjoner eller organisasjoner

Finans i offentlig sektor

Liberalistene mener at statens rolle i økonomien skal bygges gradvis ned, med den langsiktige målsettingen at staten i størst mulig grad avstår fra deltakelse i økonomisk virksomhet. Vi jobber for iverksettelse av strukturelle endringer som legger til rette for en gradvis nedtrapping av statens oppgaver og omfang, og slik la det sivile samfunn ta større spillerom og ansvar.

Liberalistene vil kontinuerlig arbeide for balanse mellom utgifter og inntekter innen offentlig virksomhet. Eventuelle underskudd i stats-, fylkes- eller kommuneforvaltningen må dekkes inn i samme valgperiode som budsjettet ble vedtatt i. Overskudd enkelte år kan føres frem som oppbygging av fond av en viss størrelse, og disse kan senere i en viss utstrekning benyttes til inndekking av underskudd. Årlig balanse mellom inntekter og utgifter skal tilstrebes.

Kommuner

I dag har kommune-Norge over 600 milliarder kroner i gjeld og gjelden vokser stadig raskere. Liberalistene ser ingen gode grunner til at en kommune skal oppta gjeld, som ofte ender opp med å måtte bli nedbetalt av fremtidige generasjoner. Hver generasjon må sørge for å balansere inntekt og utgifter. Vi ser heller ingen grunn til at staten skal sitte på store nettoverdier i Oljefondet, mens kommune-Norge skal ha stor gjeld.

Samtidig er det urealistisk for kommunene å redusere denne gjelden på kort tid. Liberalistene vil derfor dekke denne gjelden med deler av oljefondet. For ikke å diskriminere kommuner som har vært drevet mer ansvarlig vil disse få tilført tilsvarende beløp pr. innbygger som den kommunen med mest gjeld får. Slik vil en del kommuner ende opp med fond til rådighet. Disse fondene vil kommunene benytte rentene fra, men ikke større enn avkastningen i Oljefondet.

Liberalistene vil:

- foreta en gjeldssanering av kommunal gjeld som staten betaler. Kommuner med lav gjeld vil som følge av denne reformen få overskuddsfond
- pålegge primærkommuner og fylkeskommuner å nedbetale periodens gjeld innenfor samme valgperiode
- iverksette strukturelle endringer for å redusere statens rolle i økonomien

Mindre oljeavhengig økonomi

Overskuddet fra oljevirkosomheten begynner å flate ut, og samtidig fortsetter de statlige utgiftene å øke år etter år. Vi mener det er en bekymringsfull utvikling. Samtidig er mer enn hele oljefondet allerede lovet vekk gjennom Folketrygdens fremtidige forpliktelser.

Liberalistene ønsker å få fart på veksten i fastlandsøkonomien. Liberalistene vil støtte, og foreslå for Stortinget at det undersøkes om en reduksjon av særskatten på petroleumsvirksomhet kan få opp petroleumsaktiviteten. Dersom denne økte aktiviteten vil gi større totale inntekter for staten enn i dag, bør denne reduksjonen i særskatten foreslås. For å få til det er det nødvendig med en kraftig deregulering av alle lover og forskrifter som regulerer næringslivets aktiviteter, men det er også avgjørende med en betydelig reduksjon i statlige utgifter.

Liberalistene vil:

- gradvis gjøre norsk økonomi mindre avhengig av oljeinntekter
- jobbe for å redusere de statlige utgiftene ned til et nivå som harmonerer med skatteinntektene fra fastlandsøkonomien, og frem til det skjer beholde særskatten på petroleumsvirksomhet

Subsidier

Liberalistene mener at det er markedet, altså forbrukerdemokratiet, som skal styre ressursene i samfunnet, ikke politikere eller skattefinansierte organisasjoner. I et fritt markedet flyter ressursene automatisk dit hvor de gjør best nytte for seg, basert på etterspørsel blant forbrukerne.

Liberalistene mener det er ikke er statens oppgave å dyrke frem nye bedrifter gjennom støttetiltak, og vi går derfor inn for å legge ned Innovasjon Norge. Bærekraftig innovasjon kan ikke dyrkes frem med kunstige, politiske virkemidler. Derimot må det stimuleres til ekte entreprenørskap gjennom en liberal næringspolitikk, lave skatter, minst mulig avgifter og fravær av politisk innblanding i næringslivet.

Liberalistene vil:

- gradvis avvikle subsidiering av næringsvirksomhet
- nedlegge Innovasjon Norge

Skattepolitikk

Norge ligger i verdenstoppen når det gjelder det samlede skatte- og avgiftstrykket, noe Liberalistene vil endre. Vi vil over tid redusere utgifter til statsapparatet sammenlignet med i dag, og dermed også behovet for dagens skatte- og avgiftsnivå. Liberalistene vil fremme et enklere og flatere skattesystem med lavere satser.

Når personer beholder mer av sin inntekt, vil disse stimuleres til å skaffe seg kvalifikasjoner og andre verktøy som kan øke deres disponible inntekt. Ved gradvis overgang til beskatning av ressursbruk og redusere beskatning av bedriftsoverskudd og skatt på inntekt, vil borgere og næringsliv automatisk bli stimulert til mer fornuftig bruk av ressurser og optimal innsats, til beste både for seg selv og for samfunnet for øvrig.

Å øke frivillighet og la individet foreta egne prioriteringer er et mål i seg selv. Liberalistene vil ikke at folk straffes for å dele. Vi ønsker derfor at ordningen med gaver til frivillige organisasjoner som gir skattefradrag, utvides. Flest mulig ideelle organisasjoner skal kunne motta gaver som fører til fradrag for giver.

Liberalistene har som mål, helst i løpet av denne fireårsperioden å fjerne statskatten og i størst mulig grad finansiere staten gjennom eksisterende avgifter og moms.

Fjerne rentefradrag på inntektsskatt ved å gi folk et valg i fire år: betale skatt etter det gamle systemet eller etter det nye, som er flat skatt, uten rett til å trekke fra renter. Slik får de med mye renteutgifter fire års overgangsperiode til nytt system.

Liberalistene vil:

- at skatte- og avgiftskutt finansieres med kutt i offentlige utgifter
- konsekvent motsette seg innføring av nye skatter eller økninger
- jobbe for et enklere og flatere skattesystem hvor fradrag erstattes av lavest mulig skattesatser
- arbeide langsiktig for avvikling av statskatt

Bedrifts- og kapitalbeskatning

Liberalistene vil bruke skattepolitikken til å gjøre Norge til Europas mest næringsvennlig land. For å motivere til økt sparing og investering, som er blant de mest vesentlige faktorene for økonomisk vekst, går Liberalistene inn for avskaffelse av alle former for skatt på kapitalinntekter.

Vi vil innføre et minstefradrag for bedrifter omtrent som arbeidstakere har, som blant annet skal utligne de store kostnadene for pålagt rapportering og byråkratiske ordninger i relasjon til offentlige kontroll og avgiftsordninger.

Ansatte over 70 år har ikke har rett til sykepenger, dermed skal de heller ikke betale arbeidsgiveravgift. Arbeidsgiveravgiften generelt skal trappes ned.

Rutiner for all regnskapsrapportering skal forenkles. Utvide muligheten for årlig rapportering av mva. til å gjelde omsetning opp til 5 millioner kroner per år. Vi vil halvere bøter ved forsinkelse for sen rapportering, ned fra dagens nivå på inntil 500 kroner per dag. Og helt fjerne bøter for forsinket levering etter at sykemelding er sendt inn.

Bedriftsbeskatning skal overlates til den enkelte kommune, og kan således settes til null. Så lenge staten er ansvarlig for bedriftsbeskatning skal denne settes til maksimalt samme nivå som personbeskatning.

Liberalistene vil:

- innføre et minstefradrag for bedrifter
- avskaffe skatt på kapitalinntekt
- nedtrappe og deretter avskaffe arbeidsgiveravgiften
- fjerne tollavgifter
- overføre ordningen for selskapsskatt til kommunal styring

Avgifter

Norge har i dag en rekke særavgifter. Disse kommer i tillegg til merverdiavgift som allerede er blant verdens høyeste. De høye avgiftene reduserer kjøpekraften til forbrukere og skaper vridningseffekter i økonomien og handelslekkasje til andre land. Liberalistene ønsker et så enkelt og oversiktlig avgiftssystem som mulig, og er mot avgifter innført hovedsakelig med tanke på å regulere forbrukernes adferd. Liberalistene arbeider på sikt for at merverdiavgiften skal være den eneste skatten på forbruk.

Liberalistene vil:

- fjerne alle tollavgifter
- avskaffe flest mulig særavgifter

Bank- og pengevesen

Liberalistene ønsker en friest mulig pengepolitikk og mener i utgangspunktet det skal være opp til markedet hvilke valutaer som foretrekkes i handel. Innenfor rammen av det systemet vi har i dag, ser vi behovet for å styrke stabiliteten til den norske krone ved at den for eksempel delvis bindes opp mot gull eller andre reelle verdier, som i liten grad fluktuerer grunnet politisk påvirkning.

For å hindre inflasjon vil vi øke kravet til bankene om hvor mye av et lån de må ha i kontanter eller andre verdier ved utlån. I en ideell verden bør ikke en bank få låne ut mer penger enn den har i verdier. Vi ser med bekymring på at nasjonalbanker over hele verden har intervenert i markedet på et nivå som gjør at mange land har null eller negativ rente. Isolert sett er det ikke logisk at noen vil låne ut penger til null prosent rente. I et marked der staten ikke blandet seg, ville næringsdrivende aldri lånt hverandre penger til null prosent rente.

Liberalistene vil:

- gradvis redusere statens engasjement i finans- og banknæring
- føre en stabiliserende, langsiktig og forutsigbar bank- og pengepolitikk
- legge til rette for mer stabil pengestandard
- legge til rette for at alternative pengesystemer kan benyttes på lovlig vis
- legge til rette for at sparing skal lønne seg

Ansettelsesbegrensning i offentlig forvaltning

Stadig større andel av administrativt arbeid forsvinner gjennom at brukere utfører det meste av jobben selv, f.eks. gjennom nettløsere og internett. Nødvendigheten av personlig tilstedeværelse nær brukere av slike tjenester reduseres også, gjennom stadig bedre muligheter for videobaserte samtaler og gruppemøter. Saksbehandling og innvilgelse av søknader kan forutsigbart stadig oftere gjennomføres mer maskinelt, gjennom systemer som benytter AI (kunstig intelligens/avansert mønstergjenkjenning).

For å redusere fremtidige utfordringer med overbemanning i offentlig sektor vil Liberalistene innføre ansettelsesstopp de fire kommende årene, både på statlig og fylkeskommunalt nivå. Samtidig må det settes i gang initiativer som gjøre det enklere for ansatte i offentlig sektor å opparbeide seg kompetanse som gjør dem i stand til å kunne påta seg andre oppgaver som det er etterspørsel etter.

Forsvar og sikkerhet

Å sikre et militært forsvar som kan beskytte borgerne mot angrep fra fremmede nasjoner, er en av de mest fundamentale statlige oppgavene. Liberalistene ønsker et sterkt og slagkraftig forsvar, som har kapasitet til å forsvare Norges grenser.

Liberalistene ønsker et troverdig og effektivt forsvar med en likeverdig tilknytning til våre allierte i NATO. Norge er blant de land som har størst egeninteresse av å være troverdige partnere i NATO. Vi støtter å bruke minst to prosent av BNP til forsvar, noe NATO har bedt alle medlemsland om å gjennomføre. Liberalistene vil ikke støtte deltagelse i en EU-hær. Liberalistene vil derimot arbeide for et tettere samarbeid med de andre nordiske landene om forsvar og sikkerhet. Norge skal kun delta i defensive militære operasjoner i Europa og Nord-Amerika, som er det NATO forplikter oss til.

Liberalistene ønsker å sette av tilstrekkelige ressurser til å opprettholde et moderne flyvåpen. Forsvaret har i dag én militær hovedflyplass i Nord-Norge. Liberalistene vil lytte til de fagmilitære vurderingene som går ut på at Nord-Norge trenger minst to militære flyplasser.

Vi anser Heimevernet som en betydningsfull del av forsvaret, og vil sikre at det er velutstyrt og landsdekkende. Det norske Heimevernet er svekket de senere år, en utvikling som skal reverseres. Liberalistene vil styrke det gjennom finansiering til regelmessige øvelser og oppgradering av utstyr. Utstyrslagre skal i større grad enn i dag desentraliseres, gjerne til de enkelte soldaters private hjem der det er hensiktsmessig og forsvarlig.

Norge er ett av kun noen få europeiske land som fremdeles praktiserer generell, tvungen verneplikt. På prinsipielt grunnlag kan Liberalistene ikke akseptere tvungen verneplikt, da vi anser dette som et grovt brudd på individets frihet og selvråderett. I stedet ønsker vi et profesjonelt forsvar basert på frivillig vervede personer. På den måten tiltrekker Forsvaret seg de mest motiverte personene, som igjen øker kvaliteten og slagkraften til Forsvaret. For å skape økt interesse, vil vi støtte økt betaling til soldatene, også mens tjenesten er basert på verneplikt.

Liberalistene mener Forsvaret bør ha størst mulig uavhengighet, og går inn for en kraftig reduksjon av den politiske styringen. Det er den fagmilitære kompetansen som bør ligge til grunn for organisering av Forsvaret og for beslutningene knyttet til investeringer, lokalisering og prioriteringer, basert på behovene som til enhver tid foreligger. Liberalistene går inn for at Forsvaret selv skal utarbeide sine prioriteringer og budsjetter, og som med størst mulig grad av åpenhet oversendes Stortinget og legges til grunn for videre behandling.

Liberalistene vil arbeide for Forsvarets Etterretningstjeneste, PST og andre relevante organer med overvåkningsoppgaver, skal ha tilstrekkelig finansiering til å kunne forhindre at farlige mennesker som kan benytte terror som virkemiddel får tilgang til og fotfeste i Norge.

Liberalistene vil:

- sikre et sterkt og slagkraftig forsvar
- sikre tilstrekkelige ressurser for alle forsvarsgrener
- gradvis avskaffe verneplikten
- ha minst mulig politisk styring av Forsvarets oppgaver
- sørge for at PST og tilsvarende myndigheter har tilstrekkelige midler til å bedrive anti-terror-kontroll

Helsevesen

Liberalistene vil arbeide for at alle, uavhengig av inntekt, har mulighet til å få medisinsk hjelp. Men det innebærer ikke at staten skal utføre tjenestene, og det er et mål å gradvis arbeide for at flest mulig borgere sørger for finansiering av medisinsk hjelp selv.

Liberalistene ser på det sveitsiske helsevesenet som en modell til inspirasjon. Alle borgere tegner egen helseforsikring. De med lavest inntektsevne, som tjener under et visst bruttobeløp, får helseforsikring dekket av staten. På den måten sørger konkurranse mellom forsikringsselskaper for å gi best mulig tjenestetilbud til kundene. Slik oppstår også konkurranse mellom sykehusene for å yte best mulig kvalitet og pris, slik at de velges av pasienter og forsikringsselskap.

Liberalistene vil arbeide for at Statens Helsetilsyn setter standarder for og overvåker betingelsene i de private forsikringene. Helsetilsynet skal også pålegge forsikringsselskaper å offentliggjøre på en tydelig måte hvilke høykostmedisiner og høykostbehandlinger som ikke dekkes av standard forsikringer. Det offentlige gjør ikke det i dag. Har man relativt sjeldne sykdommer og lidelser i dagens system, så kan man risikere å ikke bli fortalt av sin lege at det finnes behandlingsalternativer, som staten ikke vil betale for. Innenfor rammen av dagens system vil Liberalistene arbeide for at alle borgere kan se hva deres offentlige helseforsikring ikke dekker på Altinn.

Liberalistene mener det skal settes grenser for hva slags dekning statlig betalte og subsidierte forsikringer kan ha. Eksempelvis: kunstig befruktning, kosmetiske operasjoner uten forutgående skader, omskjæring og lignende. I tillegg mener Liberalistene at skader som følger av klart risikabel adferd i større grad bør belastes den enkeltes forsikringspremie. Det skjer ved at en del skader enten skal betales av den enkelte, eller dekkes gjennom en tilleggsforsikring, på samme måte som man i dag forsikrer seg ekstra ved f.eks. reiser til utlandet. Liberalistene ser problemer som kan oppstå i grensetilfeller og vil derfor i utgangspunktet innføre tilleggsforsikring for de tilfeller som er enkle å avgrense. Eksempler er risikofylte aktiviteter som ekstremsport og røyking.

Det skal bli opp til den enkelte kommune om fastlegeordningen opprettholdes. Liberalistene vil arbeide for at moms på medisiner, helsekostpreparater, tamponger, bind, prevensjon osv. skal halveres over fire år og deretter fjernes. Dette burde vært de siste produktene staten skal bruke som inntektskilde, det er ting alle kan behøve, men hvor avgiften påvirker økonomien til de med lavest inntektsevne aller mest.

Liberalistene vil liberalisere import av vitaminer, mineraler, naturlegemidler og medisiner. Vi vil arbeide mot å være pålagt EUs standarder for medisiner. Å stå fritt til å kjøpe selvalgt medisin fra leverandører over hele verden vil gi en nedgang i kostnadene for medisiner både med og uten resept. For å motarbeide falske legemidler vil Liberalistene arbeide for at staten skiller ut en selvfinansiert avdeling av Statens Helsetilsyn der alle som importerer medisiner og lignende varer kan kontrollere innkjøp og få råd og veiledning om bruk.

Liberalistene vil:

- at alle borgere må kjøpe helseforsikringer, og at staten subsidierer forsikringer til borgere med lav bruttoinntekt
- forsikringsselskapene (i dag staten) pålegges å offentliggjøre hvilke høykostmedisiner og høykostbehandlinger som ikke dekkes av forsikringen
- halvere moms på medisiner og helseprodukter
- liberalisere import av medisiner og naturlegemidler
- styrke arbeidet for å redusere import av falske medisiner gjennom en oppdragsfinansiert del av Statens Helsetilsyn

Eldreomsorg

Liberalistene mener det enkelte individ, dets familie, omgangskrets og sivil samfunn har et ansvar for å planlegge og betale for de behov som oppstår ved alderdom. På samme måte som når det gjelder vår politikk rundt helseforsikringer vil staten bistå personer uten egen inntektsevne.

Liberalistene mener at den enkelte fylkeskommune tar ansvaret for å sette standarder for eldreomsorg med mulighet for videre delegering til den enkelte kommune. Slik vil det oppstå konkurranse mellom ulike tilbud. Politikere som sørger for en for dårlig standard vil straffes gjennom valg, eller ved at befolkning flytter. Samtidig vil en slik mulighet til å tenke ut nye standarder stimulere innovasjon, særlig med tanke på tekniske hjelpemidler for eldre.

Liberalistene vil, så lenge dagens system for eldreomsorg er rådende, opprettholde ordningen med subsidier til tekniske hjelpemidler, for å la eldre til å bo lengst mulig i egen bolig.

Liberalistene vil:

- at offentlig eldreomsorg på sikt ikke skal være universell, men kun omfatte de som ikke har egen inntektsevne
- arbeide for at alle skal ha en verdig alderdom
- desentralisere makt til fylkeskommune og kommuner, slik at disse i større grad kan finne bedre måter å utøve eldreomsorg på

Funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede

Liberalistene mener Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) kan være en nyttig ordning for å hjelpe funksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede til et bedre hverdagsliv og ikke minst komme i arbeid. Liberalistene mener det er viktig at den enkelte fylkeskommune eller kommune, selv setter standarden for hva BPA kan innebære. En slik standard kan også basere seg på at BPA helt eller delvis finansieres av privat fødselsforsikring.

Liberalistenes politikk rundt BPA ordninger vil innebære mer stimulans, innovasjon og effektivisering enn i dag. Blant annet kan det legges opp til at BPA knyttes til bokollektiv og at tjenesten i større grad knyttes opp mot digitale og tekniske hjelpemidler.

Vi vil ha mer brukervalg på alle områder. Sivile tilbud av heldøgnstjenester og barnebolig er i dag begrenset til de som har rammeavtale, og tilbud om BPA er låst til tilbydere som er godkjent lokalt. Vi vil arbeide for mer fleksible ordninger for å fremme et best mulig tilbud til de som behøver dem, der brukerne selv kan velge tilbud.

Sosialpolitikk

Sosialpolitikken må utformes slik at den kommer de mennesker til gode som har reelt behov for hjelp. Liberalistene vil understreke at hvert enkelt menneske selv har hovedansvaret for å sørge for seg selv og sine nærmeste. Ansvar for egne valg og handlinger må igjen bli en grunnleggende verdi. Dagens lovverk fastslår at staten har et ansvar for å ta vare på de som ikke kan ta vare på seg selv. Liberalistene mener begrepet «ikke er i stand til å ta vare på seg selv» er dratt alt for langt og vil arbeide for mindre passiviserende løsninger for denne delen av befolkningen. Liberalistene vil arbeide for et mer medmenneskelig samfunn, der mennesker hjelper mennesker direkte heller enn at staten må hjelpe mennesker. Det siste har vært forsøkt lenge nok, det fungerer ikke.

Bærekraftig pensjons- og sosialpolitikk

Folketrygdens oppgave er å sikre alle en pensjonsinntekt ved alderdom og uførhet, samt sikre nødvendige helse- og omsorgstjenester og økonomisk bistand ved sykdom. Disse hovedoppgavene skal Folketrygden fokusere på å løse på en slik måte at den enkelte borger vet hva som vil dekkes, og hvilket tilbud man kan forvente.

Systemet med løpende skattefinansiering som går ut på at neste generasjon skal betale for dagens pensjonisters pensjon må avvikles gradvis. Hver generasjon skal sørge for egen pensjon.

Liberalistene vil arbeide for at alle, fra 30 år og oppover, beholder de rettigheter de har i dagens Folketrygdsystem, mens yngre mennesker får ett fast beløp ved uførhet og pensjon. Pensjon utover dette må spares via arbeidsgiver, privat eller som tilskudd fra det sivile samfunn. Denne omorganiseringen er betinget av at Liberalistene får gjennomført hele eller deler av sin skatte- og avgiftspolitik, slik at den enkelte borger blir økonomisk i stand til å sikre egen alderdom.

Øvrige borgere med pensjonsrettigheter som er over 30 år beholder ordningene som gjelder i dag. Pensjonsutbetaling fordrer 40 års medlemskap i Folketrygden. Det opprettes et eget fond for utbetalinger til personer uten full opptjening, som synliggjør statens reelle kostnader. Disse personene mottar da formelt sett ikke pensjon, men sosialhjelp.

Personer som jobber utover oppnådd pensjonsalder kan ta ut sin pensjon og jobbe fullt ved siden av, uten avkortninger.

Pensjonspremien skal, etter en overgangsperiode, trekkes fra egen inntekt og arbeidsgiveravgiften avvikles gradvis.

Liberalistene vil:

- at NAV kun skal utbetale statlig pensjon. Oppgaver som AAP, sosialhjelp, ledighetstrygd, barselpenger og svangerskapspermisjon kan fastsettes og utbetales fra den enkelte fylkeskommune
- at sosialhjelp gjøres om til et reelt lokalt ansvarsområde hvor kommunen får sette kriteriene for hjelpen som skal ytes, og nivå for utbetalinger
- at Norge skal arbeide for å fjerne EØS-lovgivning som pålegger landet å betale uføreytelser til mottakere som har opphold i andre land i mer enn 180 dager i året
- stramme inn Lov om sosiale tjenester slik at kun de med reelt behov for offentlig sosialhjelp kan få det
- at ved frivillig oppsigelse av jobben utvides tiden til man kan få dagpenger til seks måneder
- jobbe for å øke det årlige beløpet som kan spares gjennom IPS-ordningen
- jobbe for å redusere skatten som betales ved uttak av pensjon gjennom IPS-ordningen

Innvandring, asylsøkere og flyktninger

Liberalistene er et innvandringsvennlig parti, som ser fredelige mennesker som ressurser. Den ultimate verdiskapende ressursen i en økonomi er individet, og økonomisk migrasjon kan gi bedre økonomiske forhold for alle parter, om det legges til rette for det. Det er økonomisk lønnsomt for en stat på lengre sikt, og er et riktig liberalt prinsipp. Ethvert menneske kan søke lykken der de selv måtte ønske for seg og sin familie.

Asylsøkere og flyktninger kunne vært hjulpet bedre, rimeligere og blitt raskere integrert om oppgavene ble finansiert og gjennomført av frivillige organisasjoner. Vi ønsker derfor at private kan ta imot flyktninger i tillegg til offentlig mottak, med et mål om å gradvis avskaffe det statlige mottakssystemet. Vi mener at det skal gis skattefradrag for frivillig hjelpeinnsats.

Liberalistene vil metodisk arbeide for at kostnadene ved å ta imot alle typer innvandring skal være privat og frivillig finansiert. Hovedregelen vil være at Liberalistene vil si nei til at flyktninger og asylsøkere finansieres via staten.

Liberalistene er ikke prinsipielt mot å ta imot flyktninger i en kortere periode som ikke kan finansiere eget opphold. Dette kan være naturlig, for eksempel hvis det oppstår situasjoner i våre naboland. Men under ellers vanlige omstendigheter er det et foretrukket valg å hjelpe flyktninger i nærheten av deres hjemland og uten statlig medvirkning.

Vi vil arbeide for en avtale som gir passfrihet med utvalgte OECD-land som Norge har interesse av å ha et enklere samkvem med, som for eksempel Storbritannia, USA, og Canada.

Liberalistene vil:

- ha friest mulig egenfinansiert og frivillig finansiert innvandring
- legge til rette for ordninger som stimulerer frivillig hjelp til flyktninger og asylsøkere

Domstolene

Borgerne har rett til og skal sikres et reelt rettsvern gjennom uavhengige domstoler.

En av statens viktigste oppgaver er uavhengige domstoler. Liberalistene anser høy juridisk kompetanse og effektivitet i domstolene som en prioritert oppgave. Manglende referat fra saker og partenes forklaringer er et alvorlig problem for rettsikkerheten i Norge, og lydopptak av alle rettsforhandlinger og rettsaker må innføres ved alle landets domstoler umiddelbart.

Det er en tendens i det norske samfunn til at det oppstår mange mindre konflikter, som muligens unødig kan finne veien til rettsapparatet. En del av disse konfliktene skyldes større befolkning og derav fortetting, som fører til nabokonflikter. En annen er "småsvindel", mindre økonomiske konflikter som det ikke lønner seg å ta til rettsapparatet på grunn av utgiftene som følger med. Slike saker løses noen ganger i Forlikrådet. Forlikrådet består i dag av lekfolk valgt av kommunestyret som, med visse begrensninger, har myndighet til å avsi bindende dom dersom partene ikke selv blir enige. Noen opplever behandlingen i Forlikrådet som lite seriøs, fordi medlemmer ikke har juridisk kompetanse og fordi faren for partiskhet oppleves som stor.

Liberalistene vil effektivisere behandlingen av konfliktsaker og samtidig øke tilliten til Forliksrådet gjennom to endringer: ved å tilføre Forliksrådet rådgivende juridisk kompetanse, og ved å gjøre Forliksrådet til en frivillig instans som kun skal benyttes når begge parter er enige om at det kan være nyttig. Er partene ikke enige om Forliksrådet, går saken direkte til høyere instans.

Vi vil legge til rette for enklere tilgang til muligheten av voldgiftsbehandling, noe som kan styrke rettssikkerheten og gi enkeltmennesker mer trygghet for at de har rettsbeskyttelse, også i mindre saker.

Liberalistene vil:

- at domstolene sikres tilstrekkelige økonomiske rammer, slik at det ikke oppstår kø for å få avgjort saker, og at fullgodt referat av sakene foreligger
- at Høyesterett skal ha ansvaret for at ordinære lover ikke gis anvendelse i strid med Grunnlovens bestemmelser. Når minst en tredjedel i Stortinget forlanger det, skal Høyesterett avgi uttalelse om ethvert lovvedtak sitt forhold til Grunnloven, slik at Høyesteretts kontrollerende funksjon overfor lovgiver styrkes
- øke domstolenes rett til og incentiver for å overprøve skjønnsmessige avgjørelser truffet av forvaltningen, på vegne av sivile borgere
- sette domstolene i stand til raskere behandling av lovbrudd
- styrke Forliksrådet med bedre tilgang på juridisk kompetanse
- omgjøre Forliksrådet til en frivillig instans
- legge til rette for enklere adgang til å benytte private meklingsinstanser som kan behandle mindre konfliktsaker

Lovgivning

Liberalistene vil redusere borgernes usikkerhet rundt byråkratiske skjønnavgjørelser i sammenheng med tillatelser, konsesjoner og tiltak. Bedrifter og privatpersoner skal på forhånd og med høy grad av sikkerhet kunne skaffe seg oversikt over hva som er mulig eller ikke mulig, lovlig eller ikke lovlig.

Liberalistene vil arbeide for å tidsbegrense vedtak av lover, slik at disse automatisk oppheves etter et bestemt antall år, såfremt de ikke fremmes og vedtas på nytt.

Liberalistene vil ikke innføre en ny forskrift uten å minst fjerne to gamle først.

Liberalistene vil:

- at lov om domstolenes virksomhet skal sikre disse en større rett til å overprøve skjønnsmessige avgjørelser truffet av politikere og forvaltning
- at selv om en lov gir adgang for det offentlige til å gripe inn, skal det ikke tolkes dithen at inngrep er en nødvendighet eller påbudt
- innvilge alle søknader fra enkeltmennesker og bedrifter om tillatelser, løyver, bevillinger, konsesjoner og annet som er påkrevd etter norsk lov, dersom ikke klare, konkrete og tungtveiende begrunnelser taler imot

Politiet

Polititjenestefolk har en viktig rolle i den norske hverdagen. Publikum bør få lettere adgang til politiet og den enkelte politibetjent. Etter at politiet i større grad har blitt mobile over store geografiske avstander har politiet ofte blitt mindre tilgjengelig for den enkelte borger, samtidig mener vi den gammeldagse ordningen med bemannede små lensmannskontor var lite praktisk og lite moderne. Vi vil derfor arbeide for "politi- og lensmannskontor på hjul", det vil si kontorer i tilpasset kjøretøy, der politiet oppsøker torv og andre samlingssteder på bestemte tidspunkt, og hvor publikum kan oppsøke politi og lensmenn.

Vi vil også arbeide for bedre identifisering av de enkelte politibetjenter i form av godt synlig ID på uniformen.

Norske politibetjenter er dyrere i drift enn tilsvarende politikorps i våre naboland, som følge av avtaler mellom fagforeningen og staten. Liberalistene vil legge til rette for at politibetjenter kan ha en god grunnlønn, men at tillegg for overtid og andre typer tillegg ikke skal være urimelig høye. Utdannelsen av norske politibetjenter varer i tre år. Dette er fordyrende og ikke nødvendig med tanke på mange av de oppgaver som skal løses. Mange politioppgaver løses i dag av private vaktsselskaper, hvor de ansatte kun har gått korte kurs. Liberalistene vil derfor arbeide for to typer politibetjenter, hvor den første gruppen har en rask utdanning og den andre tre år.

Liberalistene vil:

- styrke tilgjengeligheten til politiet med "politi- og lensmannskontor på hjul"
- begrense bruk av varetektsfengsling gjennom et regelverk som sikrer at mistenkte skal fremstilles for domstol raskere
- at politi- og lensmannsetaten tilføres nødvendig finansiering og teknologi

Fengselsvesen og straff

Liberalistene mener at dagens strafferammer er for lave. Særlig gjelder dette for den groveste kriminaliteten, som drap, voldtekt, terror og grove voldshandlinger. Etter Liberalistenes syn skal et sivilisert samfunn som et generelt prinsipp reagere strengt på brudd på den grunnleggende retten borgerne har til egen trygghet og eiendom, da denne retten er en fundamental forutsetning for et stabilt, harmonisk og fredelig samfunn.

Liberalistene vil derfor gå inn for strenge straffer: de som stjeler, overfaller, bedrar eller dreper bør sitte lenge i fengsel. All straffutmåling skal være i samsvar med proporsjonalitetsprinsippet. En sykdomsdiagnose (f.eks. utilregnelighet) skal ikke kunne frita en kriminell for straff, og eventuell behandling skal skje mens den kriminelle soner sin straff.

Liberalistene vil at såkalte «forbrytelser uten offer» skal avkriminaliseres. Med dette menes alle typer handlinger som i seg selv er fredelige og som ikke skader andre mennesker. Slike handlinger er tallrike, og omfatter blant annet bruk av rusmidler, sexarbeid, pengespill og våpeninnhav.

Liberalistene vil:

- skjerpe strafferammen for reell kriminalitet
- arbeide for at prosessen fra arrestasjon til rettskraftig dom skal gå langt raskere enn i dag
- at alle typer «forbrytelser uten offer» skal avkriminaliseres

Ekspropriasjon

Plan- og bygningsloven gir hjemmel til å ekspropriere både bebygd og ubebygd grunn til gjennomføring av reguleringsplan og bebyggelsesplan. I praksis betyr dette at en tomteeier, ved hjelp av det offentlige, kan ekspropriere en annen eiers grunn for eksempelvis å få lagd en vei til en tomt som skal bebygges. Denne bestemmelsen i loven vil Liberalistene fjerne.

Lov om overføring av fast eiendom, også kalt ekspropriasjonsloven, inneholder en opprømsing av hele 55 formål som gir staten rett til å ekspropriere. Blant annet gis staten rett til å ekspropriere for å bygge hotell og "kontorrom for det offentlige". Liberalistene vil redusere denne listen til kun å inneholde mulighet til å ekspropriere eiendom som er av helt åpenbar samfunnsnyttig karakter. Åpenbart samfunnsnyttig er militærinstallasjoner, politi, brannvern, sivilforsvar, Europaveier, kommunikasjonsutstyr for telenett, internett, sykehus, samt strømkabler i bakken eller i master.

Bygging av jernbane skal i hovedsak ikke skje ved ekspropriasjon, og i den grad det skjer skal den bygges på søyler eller under jorden. Samme fremgangsmåte skal vurderes når det gjelder bilveier. Konstruksjon basert på søyler kan også være nyttig med tanke på redusere vilt påkjørsler, problemer med telehiv, og redusert rasfare.

I dag kan staten ekspropriere områder av naturvern hensyn. Denne retten skal liberaliseres i favør av tomteeier ved at først når den sist levende nålevende slektning av dagens tomteeier dør så overføres eiendom til staten. Full markedsbasert erstatning utbetales til dagens eier så fort vedtaket om overtakelse er gjort.

Når teknisk verdi overstiger verditakst på eiendom som ønskes ekspropriert, så skal også beregnet teknisk verdi legges til grunn for erstatningen. Alle lover og bestemmelser skal tydelig påse at erstatningssum skal sette eieren i stand til å oppføre tilsvarende funksjon på tilsvarende lokasjon, fullt dekket av erstatningsbeløpet.

Liberalistene vil:

- begrense bruk av dagens ekspropriasjonslov radikalt

Personvern og digital sikkerhet

Liberalistene ser det som et alvorlig samfunnsproblem at den norske stat over år har bygget opp en massiv maktkonsentrasjon. Etter den andre verdenskrig har ledende politiske partier lett med lys og lykte etter det de oppfatter som problemer og funnet "løsninger" på dem, som har alltid er større og bredere engasjement i offentlig regi.

En av de største ulempene ved dette er en enorm konsentrasjon av makt rundt byråkratiet. Det er mange eksempler på enkeltmennesker som oppdager alvorlige overgrep og styringssvikt, men som ikke tør stå frem som varslere.

Liberalistene vil støtte opprettelse av et "safe house" for varslere, driftet av en uavhengig stiftelse. Den kan ta imot varslersaker og følge opp sakene og varslerne. Det kan skje i form av granskninger av de aktuelle institusjoner, politianmeldelse eller sivile søksmål. Et tilsvarende hus er opprettet i Nederland: "Wet Huis voor Klokkenluiders". Stiftelsen bør finansieres av renter av et tilskudd fra Oljefondet eller frivillige donasjoner.

Liberalistene er kritiske til den stadig økende informasjonsmengden som myndighetene samler inn om innbyggerne, og mener det skal innføres strenge restriksjoner på hva staten skal ha anledning til å registrere av opplysninger. Når det gjelder overvåkning, er dette et virkemiddel som skal forbeholdes kun kriminell aktivitet, for eksempel overfor personer som mistenkes for å planlegge kriminelle handlinger. Overvåkning kan tas i bruk i forbindelse med trusler mot samfunnets sikkerhet, men Liberalistene aksepterer ikke konstant masseovervåkning og forhåndsinnsamling av alle data av typen vi for eksempel har sett fra byråer i USA.

Liberalistene er forkjemper for åpenhet rundt informasjon om overvåkning av private i de tilfeller det må gjennomføres. Dette gjelder også på internett. Retten til privatliv er en menneskerett gjennom artikkel 8 i den Europeiske Menneskerettskonvensjonen, men personvernet bør sikres gjennom norsk lovgivning og ikke forskrifter fra den Europeiske Union.

Liberalistene vil:

- kun tillate overvåkning dersom det foreligger konkret dommergodkjent mistanke om kriminell aktivitet, eller planer om slik aktivitet
- at enhver form for konstant overvåkning av fredelige borgere skal være strengt forbudt
- jobbe for en stor grad av åpenhet omkring hvilke opplysninger som lagres om samfunnets borgere
- arbeide for at eiere av nettsider skal informeres om at de ikke må kreve at leserne svarer ja eller nei til om de godtar informasjonskapsler
- sikre personvernet gjennom norsk lov, ikke forskrifter fra EU

Våpen

Anskaffelse av mer enn ett våpen til jakt eller fritidsbruk er unødig byråkratisk og arbeidskrevende. Som eksempel så kan godkjente og registrerte jegere inneha opp til seks (eller åtte) våpen hjemme, gitt at man oppfyller lovens krav. Reglene krever at hvert av våpnene må søkes om på samme måte som det første, noe som utløser tidkrevende og byråkratisk virksomhet i flere ledd. En langt mer effektiv ordning vil være at innvilgelse av den første søknaden gir generell tillatelse for anskaffelser innenfor lovens bestemmelser, opp til det totale antallet tillatte våpen. Nylig anskaffede våpen skal da registreres etter overføring til ny eier, ved at selger sender inn rapport til politiet med de nødvendige opplysninger.

Våpen utligner fysiske forskjeller, og kan beskytte og muliggjøre selvforsvar for utsatte mennesker på tider og steder der ordinær ordensmakt ikke kan gi dem beskyttelse. Det er ingen statistiske belegg for å hevde at restriksjonene som er innført på våpen de siste 50 årene i Norge har medført færre skyteulykker, eller at det er begått mindre kriminalitet ved bruk av våpen enn det som ville skjedd uten innførte restriksjoner. Liberalistene mener at enhver person med god vandel uten søknadsplikt skal kunne kjøpe, eie og bære med seg sivile våpen, dvs. våpen beregnet på jakt, sport og selvforsvar. Liberalistene vil også avvike politiets rett til uten grunn å inspisere enhver våpeneiers bolig.

Liberalistene vil:

- arbeide for å redusere byråkratiet rundt eierskap av våpen
- tillate eierskap av sivile våpen uten søknad, til enhver med god vandel
- at selvforsvar skal spesifiseres som aktverdig formål og anvendelsesområde i våpenforskriften

Landbruk og matberedskap

Liberalistene ønsker et friest mulig landbruk og matmarked, både av hensyn til bønder, råvareprodusenter og forbrukerne. Det er fare på ferde når distribusjon av dagligvarer kun består av tre store aktører og norske kunder ikke har annet valg enn å kjøpe de dyreste matvarene i Europa. Vi ønsker en reform hvis mål er å komme nærmere det ideelle, samtidig som vi erkjenner utfordringer med at kun tre prosent av landjorda i Norge er dyrkbar og at landet har behov for forsyningsikkerhet.

En krisesituasjon kan oppstå i morgen eller den kan komme om hundre år. Derav følger også behov for å bevare kompetanse rundt det å dyrke jord. Vårt mål med en landbruksreform er å få oppnå mest mulig konkurranse til glede for forbruker, samtidig som vi vil sikre matvareberedskap. Det viktigste for å få til dette er at tollbarrierene sterkt reduseres over en fireårsperiode, samt fjerning av moms og avgifter på mat. Det vil føre til langt mindre handelslekkasje til våre naboland.

Liberalistene ser på eiendomsretten som absolutt, og vil avvike jordvernet. Vår landbrukspolitik vil sikre tilgjengelighet for rimelig importerte varer, samt fortsatt produksjon av norske landbruksvarer. Matprodusenter skal fritt kunne velge mellom ulike selskaper som ivaretar matvaresikkerhet. På samme måte som skipsredere kan velge mellom ulike kvalitetskontrollører av skip og oljeplattformer skal også matprodusenter kunne velge mellom konkurrerende kvalitetstilsyn med ulike tilnærminger og kontrollmetoder. Den enkelte bonde, organ for kvalitetstilsyn, markedet og forsikringsnæringen vil sammen sørge for å holde kvaliteten oppe. Monopoliseringen av mattilsyn gir i dag forbrukerne en falsk trygghetsfølelse, spesielt med tanke på dyrevelferd.

Melkekvoter kan ses på som et føydalsystem der noen eier rettigheter til å produsere melk men ikke driver landbruk, men igjen leier ut denne rettigheten til produsenter. Liberalistene ønsker å fjerne melkekvote-systemet slik at produsent av melk ikke må kjøpe retten til å produsere.

For å sikre en god beredskapspolitikk skal det bli opp til en institusjon underlagt Forsvarsdepartementet å forhandle frem gode avtaler med alle bønder om leie av eller opsjon på bønders produkter. Målet er å oppbevare forbruk av norskproduserte landbruksvarer for passende periode, spredt rundt på bombesikre korn- og matvarelagre rundt om i landet. Etter at perioden er over kan maten fritt omsettes av bonden som fremdeles eier den, i konkurranse med matprodusenter fra hele verden.

Mange tettsteder og byer hindres i dag fra videreutvikling som følge av jordvernpolitikken. Liberalistene vil etablere frisoner der utbyggere kan utvikle allerede delvis utviklede områder eller arealer som ikke er egnet for dyrking. Frisonene skal være fritatt for plan- og bygningsloven og alle tilhørende forskrifter. Bygninger og veier skal bygges i samsvar med det markedet etterspør samt forsikringsselskapers brann- og sikkerhetskrav.

Ettersom flere tettsteder vokser seg større og har behov for å bygge på matjord, vil Liberalistene legge til rette for jordbytte som besørger tilsvarende produksjonsmengde som den jorda det skal bygges på. Dette kan hjelpe tettsteder og utbyggere å bygge ut sentrumsnært og på samme tid beholde samme mengde av jordbruksprodukter.

En viktig del av en beredskap er at staten disponerer utstyr og planer for å håndtere pandemier. Det er statens ansvar å påse at tilstrekkelig fysisk beredskapsutstyr som munnbind, pustemaskiner og annet som er nødvendig for å begrense en pandemi. En slik beredskap skal baseres på fysisk lager i Norge og ikke rask import fra andre land. Det er et statlig ansvar å påse at tilstrekkelig med helsepersonell er trent til å takle utstyr som sjelden kommer til nytte. Definisjonen av en pandemi skal være streng. Den norske stat skal selv kunne avgjøre hva som anses som en pandemi, uavhengig av internasjonale organisasjoner. Det er ikke et mål at dødstallene som følge av en pandemi blir lavere enn hva de er i et normalår. En for streng håndtering av infeksjonssykdommer med stor spredning kan ha svært negativ innvirkning på økonomien, som igjen går utover enkeltmenneskets helse og liv.

Liberalistene vil:

- fjerne konsesjonsplikten ved kjøp av landbruksjord
- oppheve alle produksjonsbegrensninger
- oppheve omsetningsloven
- fjerne melkevot-systemet
- gi bøndene frihet til å velge hvilket matkvalitetsselskap de skal ha tilsyn av
- fjerne boplikten
- at alle landbrukssamvirker skal være frivillige og skal ikke motta subsidier eller andre særfordeler av staten
- opprette frisoner for å kompensere mens jordvern gir høye boligpriser
- opprette jordbytteordninger som gjør det mulig å bygge mer i tettbygde strøk
- staten skal sikre beredskap for pandemier

Liberal ruspolitikk

Liberalistene mener at krigen mot narkotika er feilslått. De skadelige konsekvensene av forbud mot rusmidler er omfattende. Når staten forbyr mennesker å leve slik de selv ønsker, har det en rekke negative konsekvenser.

Forbudet skader brukerne av narkotika på en rekke måter. Stoffene må kjøpes av kriminelle. Det gjør stoffene farligere og brukerne havner i kriminelle miljøer. Forbudet gjør narkotikaen dyrere og for å finansiere forbruket må de mest utsatte brukerne begå vinningskriminalitet eller prostituere seg. I europeisk sammenheng ligger Norge i toppsjiktet når det gjelder overdosedødsfall.

Forbudet er skadelig også for andre mennesker. Det fører til mer vinningskriminalitet og mer penger til organiserte kriminelle. Forbudet fører til at politiet må bruke begrensede ressurser på å bekjempe innførsel, produksjon og salg av narkotika. Mer overvåking og fulle fengsler er andre resultater av forbudet.

Forbudet krenker samtidig menneskers rett til å bestemme over egen kropp. Ethvert myndig individ bærer hovedansvaret for eget liv og egen helse. Dagens forbud mot rusmidler bryter med denne selvråderetten.

Liberalistene mener det er på høy tid med nytenkning innen ruspolitikk, og fremmer både full avkriminalisering og i neste omgang legalisering av rusmidlene som i dag er omfattet av narkotikaforskriften. Vi mener det er spesielt betenkelig at det brukes lovens strengeste straffer for narkotikaforbrytelser. En legalisering vil frigjøre viktige politiresurser og andre ressurser til viktigere oppgaver.

Liberalistene vil:

- avkriminalisere og deretter legalisere samtlige forbudte rusmidler

Sexarbeid

Frivillige seksuelle handlinger skal være tillatt å kjøpe og selge. Forbudet mot sexarbeid skader ikke bare norske borgere, men også de mange ofrene for menneskehandel. Ved å legalisere, vil selgere kunne organisere seg uten frykt, og kjøpere vil ikke være redd for å rapportere menneskehandel om det oppdages. Et fritt marked blir tryggere og bedre for alle.

Sexarbeidere befinner seg i dag i en posisjon der de ikke har noe sikkerhetsnett. Samfunnet er bygget for skattebetalere, men de som arbeider med sex nektes å betale skatt. Salg av seksuelle tjenester skal fortsatt være skatte- og avgiftsfritt, men bordellvirksomhet skal skattlegges.

Liberalistene vil:

- legalisere kjøp av seksuelle tjenester
- bekjempe menneskehandel
- legalisere hjelpere, som utleiere eller sikkerhetsvakter, som i dag faller under hallikvirksomhet
- at kommuner skal kunne tillate drift av private bordeller

Vinmonopol og alkoholomsetning

Alkohol er allerede en lovlig vare. Liberalistene ønsker ingen spesielle, statlige restriksjoner på omsetning eller produksjon av alkohol, og vil gradvis åpne for salg av all alkoholholdig drikke i butikker. Det innebærer at vi vil avskaffe Vinmonopolet og skjenketidsbestemmelser. Liberalistene går inn for at aldersgrensen for kjøp av både øl, vin og brennevin settes til myndighetsalder.

Liberalistene vil:

- gradvis fjerne restriksjoner på omsetning av alkohol
- avskaffe Vinmonopolet

Gambling

Liberalistene vil tillate gambling på generelt grunnlag. Det er meningsløst at norske gamblere må bruke utenlandske bettingsider for å spille. Alle involverte taper på at forbrukerrettigheter og inntektene forsvinner til utlandet. Konkurransen om tjenestene må tillates og Liberalistene vil oppheve monopolet.

Kasinoer

Alle kommuner skal kunne tillate drift av private kasinoer. Kasinoer kan gi gode inntekter i kommuner som ønsker det. Det kan skape og styrke turisme, og det fjerner behovet for ulovlige kasinoer, som drives eller beskyttes av kriminelle gjenger.

Tippemidler

Kommuner og idrettslag skal kunne etablere egne kasinoer og lotteri der inntektene kan gå til drift. I Finland drives landets største kasino "Casino Helsinki" av Veikkaus, en non-profit organisasjon der alt overskudd går tilbake til samfunnet.

Liberalistene vil:

- oppheve Norsk Tipping sitt monopol
- legalisere kasinovirksomhet og overlate det til lokale myndigheter om de vil ha kasino i sin kommune
- fortsette å støtte idretten slik som i dag via tippemidler fra Norsk Tipping, og samtidig tillate frivillige å lage egne lotteri eller kasino
- bekjempe organisert kriminalitet ved å fjerne inntektsgrunnlaget

Miljøvern

Liberalistene ønsker et samfunn med ren luft og rent vann, samt muligheten til å oppleve og bevege seg i områder med uberørt natur. Samtidig konstaterer Liberalistene at mennesket selv er en del av naturen, og at produksjon, velstand og industrielle/teknologiske fremskritt som gagnar menneskeheten er, og har alltid vært, avhengig av utnyttelse og endringer av naturen. Liberalistene er av den oppfatning at naturen først og fremst har verdi i kraft av å være til nytte for mennesket, og derfor er vi kritiske til det syn at hensynet til miljøet og naturen skal overstyre hensynet til produksjon og utvikling.

Liberalistene kan ikke godta at strenge og urimelige miljøkrav skal legge unødvendige hindringer i veien for velstandsutviklingen. Vi ønsker derfor en realistisk og faktabasert miljøpolitikk som ivaretar menneskelige behov, og tar avstand fra idéen om at miljøet og naturen har større verdi enn mennesket selv.

Liberalistene ser det som et grunnleggende prinsipp at den som forårsaker fysisk og juridisk påviselig skade på mennesker eller eiendom ved å forurense, stilles økonomisk ansvarlig for skaden.

Liberalistene vil begrense seg til å utelukkende arbeide for miljøtiltak som er godt begrunnet og konsekvensutredet. Det skal være et bærende prinsipp å investere minst mulig for å oppnå størst mulig målbar positiv effekt.

Liberalistene ønsker ikke å støtte innføring av nye klima- eller miljøavgifter, eller økning av eksisterende avgifter. Derimot vil vi støtte reduksjoner og fjerning av avgifter som gir insentiver til å tenke og handle miljø- og klimavennlig. Dette gir i praksis samme konsekvens som økte skatter og avgifter, men baserer seg på godhet og raushet, heller enn straff. Vi mener at det er bedre på spesielt lang sikt å belønne folk for miljøvennlig atferd, heller enn å fokusere på negative konsekvenser for de som ikke er like miljøvennlige. Et eksempel på dette er å redusere avgiftsnivået på elektrisitet for å gjøre elektriske fremkomstmidler billigere i drift, heller enn å øke drivstoffavgiftene for på den måten straffe bilister som kjører fossilbil.

Liberalistene ønsker å fjerne moms og arbeidsgiveravgift for reparasjonstjenester, for å stimulere til økt grad av gjenbruk. Bruktsalg bør også skjermes for moms i alle situasjoner, da det allerede er betalt moms for gjenstanden som omsettes på nytt.

Liberalistene vil halvere momsnivå på elektronikk, hvitevarer og brunevarer der selger gir minimum syv års garanti som tilsvarer rettighetene gitt i Forbrukerkjøpsloven, og fjerne momsen i sin helhet på elektronikk, hvitevarer og brunevarer der selger gir minimum ti års garanti som tilsvarer rettighetene gitt i Forbrukerkjøpsloven.

Forurensning

Liberalistene mener at beste måten å ivareta miljøet på er gjennom beskyttelse av privat eiendomsrett og kontraktsrett. Eiendomsretten innebærer at ingen i utgangspunktet har rett til å ødelegge eller forringe andres eiendom, for eksempel gjennom forurensning. Forurensning kan i mange tilfeller anses som brudd på eiendomsretten, og derfor bidrar beskyttelse av eiendomsretten betydelig til å løse forurensningsproblemer, uten behov for ytterligere reguleringer eller lovgivning. Samtidig er det slik at privat eiendom som hovedregel tas bedre vare på enn offentlig eiendom, siden private eiere har større insentiver til å forvalte eiendommen på en optimal måte. Dette gjelder også naturområder.

Liberalistene ønsker å privatisere allmeningsområder der det er mulig, noe som i praksis gjør det forbudt å forurense disse områdene uten å inngå kontrakter med eiere. Her kan ordet privat også innbefatte allmennyttige stiftelser. Myndighetene kan sette objektive regler for beviselig skadelige utslipp på offentlig eid eiendom, slik som grunn, luft og vann. Slike regler skal være forutsigbare og basert på rent objektive og vitenskapelig funderte kriterier for å unngå å legge unødvendige byrder på industri og økonomisk utvikling. I takt med at offentlig eiendom gradvis blir solgt til private eiere, vil eiendomsretten i stadig større grad regulere forurensning også i disse områdene.

Liberalistene konstaterer at en viss grad av forurensning er en naturlig del av det å leve i et moderne, industrialisert og velstående samfunn. Mennesker har også et valg når det gjelder hvor man bosetter seg, og toleransen for forurensende faktorer bør rimeligvis være høyere for mennesker som bor i for eksempel byområder. Videre konstaterer Liberalistene at det er teknologisk utvikling som er blant de viktigste faktorene bak reduksjon av forurensning, og teknologisk utvikling ivaretas best av et fritt næringsliv og private entreprenører og innovatører.

Liberalistene vil:

- fokusere på streng håndhevelse av privat eiendomsrett i miljøpolitikken
- privatisere allmenninger der det er mulig, også i form av allmennyttige stiftelser
- at myndighetene kan håndheve grenser og kvoter for utslipp i grunn, luft og vann
- legge til rette for teknologisk utvikling som fører til mindre forurensning

Naturmangfold

Liberalistene er tilhenger av viltreservater og naturparker. Vi vil støtte forslag om at offentlige naturparker settes bort til forvaltning av private interesser innenfor eksempel turistnæring eller andre interesseorganisasjoner.

Liberalistene ser ingen grunn til aktivt å øke eller minske dagens rovdyrbestand av ulv, jerv, bjørn eller gaupe. Vi vil i større grad overlate til den enkelte bonde å ivareta sikkerheten til egne husdyr ved overvåkning med droner eller annet teknisk utstyr. Liberalistene vil arbeide for at bønder med husdyr i allmenninger som ønsker det selv skal betale for å GPS-merke rovdyr, slik at de bedre kan holde seg orientert om når husdyrene er i fare. Det er ikke en samfunnsoppgave å betale for husdyr som tas av rovdyr.

Liberalistene vil liberalisere lovgivningen slik at det i større grad enn i dag tillates jakt på og felling av rovdyr som gjør skade utenfor reservater og naturparker.

Liberalistene vil:

- se positivt på at naturreservater blir opprettet på det som allerede er statens grunn

Dyrevelferd

Liberalistene mener dyr bør behandles med så mye respekt som mulig i hver gitt situasjon, og ikke utsettes for unødige belastninger og lidelser. Vi anser det å påføre dyr smerte uten god grunn som grovt umoralsk. Liberalistene ønsker å beholde forbudet mot å utøve unødig og poengløs vold mot dyr, samt øke strafferammene for dyremishandling.

Vi går inn for å redusere alle statlige subsidier til næringer som driver med dyrehold og produksjon, samt dyrevernorganisasjoner og opplysningskontorer. Vi lever i en tid hvor testing av kosmetikk kan foregå på andre måter enn ved bruk av dyr. Liberalistene går derfor inn for å forby testing av kosmetikk på dyr, der det finnes andre mer etiske alternativ.

Liberalistene anerkjenner at det kan være en kobling mellom vold mot dyr nå og vold mot mennesker senere. Det er i alles interesse å fange opp disse tilfellene før personene gjør mer skade. Vi vil derfor effektivisere driften av Mattilsynet for å sikre at flest mulig kritikkverdige forhold blir fanget og fulgt opp, deriblant den type avl som skaper belastninger og lidelser for dyrene.

Liberalistene vil:

- beholde forbudet mot å utøve unødig og poengløs vold mot dyr
- øke strafferammene for dyremishandling
- redusere statlig støtte til landbruket, opplysningskontorer og dyrevernorganisasjoner
- forby testing av kosmetikk på dyr der det finnes alternativ
- effektivisere driften av Mattilsynet

By og land

Liberalistene ser det ikke som et mål i seg selv å styre for et spesielt bosettingsmønster. Liberalistene går inn for at enhver borger skal ha rett til å slå seg ned hvor som helst i landet som arbeidstaker eller næringsdrivende. Men den enkelte borger har ikke krav på de samme offentlige eller private tjenesteytelser uten hensyn til hvor man er bosatt og uten hensyn til omkostningene for samfunnet.

Liberalistene er negative til å gi distrikter og næringer i distrikter tilskudd og subsidier, men er noe mer positive til å at staten skal ta ut mindre skatt og avgifter i enkelte geografiske områder. Her er skatteregimet på Svalbard et godt eksempel, hvor det kun gis 8 prosent skatt opptil 12 G (rundt 1,2 millioner kroner).

Liberalistene vil:

- at bosettingen i de enkelte deler av landet skal sikres gjennom et fritt lønns- og arbeidsmarked, kombinert med betydelige lettelser i skatter og avgifter
- gå bort fra næringsmessige, bransjevise og bedriftsvise støttetiltak
- gi den enkelte kommune frihet til å opprette frisoner for bygging, kun regulert av brannforskriften og ellers av forsikringsvilkår og markedet
- begynne med å innføre frihandelssoner i enkelte distrikter der handelshindringer og andre lover som regulerer næringsvirksomheten skal oppheves

Nordområdene og Svalbard

Svalbard kan stå som modell for hva Liberalistene mener kan gjøres for resten av Norge i fremtiden. Lite skatt, fravær av omfattende byråkrati og mye frihet under ansvar. Liberalistene merker seg at når rådende norske politikere ønsker seg mer økonomisk aktivitet, reduseres arbeidsgiveravgift (Finnmark) og generelt skattenivå (Svalbard). Det er ingen grunn til å tro at det man mener virker i en del av Norge ikke skal virke i en annen. Liberalistene mener at det er reduksjon av skatter og avgifter som er det mest effektive virkemiddel for å få fart på grisgrendte strøk, ikke statlige overføringer.

Liberalistene vil arbeide for få til en frihandelssone med øvrige nordområder, inkludert området rundt Murmansk.

Liberalistene vil:

- redusere skatter og avgifter i nordområdene, som på Svalbard
- opprette en frihandelssone som omfatter alle land i nordområdene

Boliger

Liberalistene ønsker å gjøre det enklest mulig å komme seg inn på boligmarkedet. I Norge finnes det en rekke forhold som begrenser tilgang på boliger, og som bidrar til å gjøre boliger langt dyrere enn de trenger å være. En av de store, fordyrende faktorene er de mange statlige kravene til boliger som finnes i dag, for eksempel energikrav, størrelseskrav og høydebegrensning på bygg.

Høye boligpriser kan også forårsakes av plan- og reguleringsprosessene i kommunene, som ofte både tar lang tid og kan være uforutsigbare. Liberalistene ønsker å fjerne dokumentavgiften, det er en tjeneste som allerede betales for gjennom tinglysingsgebyr, og er derfor en ren fiskal avgift som øker den økonomiske terskelen ved kjøp av bolig. En ny lov som gir kommuner mulighet til å fullt ut friregulere ønskede områder skal innføres. Friregulerte områder fritas fra lover, reguleringer og søknadsrutiner relatert til oppføring av bygg, og skaper nye muligheter for kreative løsninger med lavere kostnader. Eksempelvis vil det i slike områder ikke stilles krav til tilknytning til vann- og kloakk, så lenge utbygger kan dokumentere at alternativ løsning dekker sikkerhets-, miljø- og helsekrav.

Det er nå lov å bygge opp til 50 kvadratmeter på egen tomt uten å måtte søke om det, men dessverre er det lagt inn et utall med reguleringer og begrensninger som hindrer slike bygg fra å benyttes som bolig. Liberalistene vil fjerne begrensningene som hindrer bruk av slike små bygg til hybelleilighet, pensjonistbolig, studentboliger og lignende.

Liberalistene vil fjerne forskriften som krever at ingen privatpersoner kan ha over fem ganger inntekt i lån, og tilrettelegge for at bankene kan forsikre seg mot utlånstap overfor låntakere under 35 år. Dagens forskrift er urettferdig overfor førstegangskjøpere som selv velger å sette seg i høy gjeld.

Liberalistene vil:

- gjøre terskelen for å komme inn på boligmarkedet så lav som mulig, blant annet ved å fjerne boliglånsforskriften
- avskaffe reguleringer og krav til boliger som bidrar til kunstig høye boligpriser
- avvikle dokumentavgiften og bidra til reduksjon av saksbehandlingstider
- åpne for innføring av friregulerte områder

Lokalt selvstyre

Lokalpolitiske prinsipper

Liberalistenes mål er å styrke det kommunale selvstyret. Kommunene må ha mulighet til selv å ta kontroll over sine inntekter og utgifter og organisere sine tilbud på den måte som gir best utbytte for innbyggerne.

Dagens offentlige forvaltningssystem er tungrodd og byråkratisk, og det sikrer ikke befolkningen best mulig tilbud. Kommunene har ikke tilstrekkelig frihet til selv å kunne styre sine inntekter og utgifter. De pålegges oppgaver av Stortinget uten finansielt grunnlag. Samtidig stilles ikke kommunene tilstrekkelig til ansvar for en lite fornuftig bruk av økonomiske ressurser. Kommuner som styres på ansvarlig vis blir straffet gjennom at staten foretar en økonomisk utjevning mellom godt styrte og dårlig styrte kommuner.

Fylkeskommunen

Liberalistene ser mulighetene, og ikke begrensningene i utviklingen av de nye stor-fylkeskommunene. Ved ytterligere overføring av makt og penger fra staten til fylkeskommunen kan de utvikle hver sine løsninger og i realiteten konkurrere om hvilke som er best egnet til å tilfredsstille befolkningens behov og krav.

Kommunene

Liberalistenes mål er å styrke kommunenes selvstyre. Den enkelte kommune skal få større styring med egen økonomi gjennom å få styre sine inntekter selv. Liberalistene vil arbeide for å fjerne lover og forskrifter som pålegger kommunene å utføre bestemte oppgaver og hvordan disse skal utøves. Kommunene skal også få større ansvar for en ansvarlig økonomisk styring, ved at statens økonomiske utjevning mellom kommunene opphører.

Liberalistene vil gi alle kommuner frihet til å kjøpe alle typer tjenester enten av private tilbydere eller andre kommuner, på den måten bortfaller argumentet om at store kommuner er eneste mulighet for å spare penger, gjennom stordriftsfordeler.

Vi vil gå inn for å gradvis trappe ned statlige overføringer til kommunene, og deretter la kommunene selv overta utvelgelse og drift av egne tjenester med lokale skatter. Det legger til rette for noe mer konkurranse mellom kommuner og gir insentiver til positiv næringsutvikling og institusjonelt mangfold. Reduksjon i statlige overføringer til kommunene skaper rom for gradvis reduksjon i den statlige inntektsskatten, slik at flere midler kan frigjøres til kommunal og sivil drift av tjenester på lokalt nivå.

Kommunesammenslåinger bør kun skje dersom det er et reelt ønske om det i de aktuelle kommunene. Stortinget skal ikke tvinge kommuner til sammenslåing og skal heller ikke nekte kommuner å dele seg. Sveits har hatt suksess med sitt kanton-system bestående av større, konkurrerende regioner med egne skattesatser og stor grad av selvstyre. Noe slik koordinering kan gjøres i fylkeskommunen der større enheter er rasjonelt og ønskelig, og andre ting i selvstendige eller sammenslåtte kommuner.

Liberalistene vil aktivt arbeide for å etablere Finnmark som en frihandelssone hvor Stortinget kan innføre et mer liberalt skatteregime, samt liberalisere annen type lovgivning, etter inspirasjon av Svalbard. En slik løsning kan stå som modell for tilsvarende innføring over hele landet.

Liberalistene vil:

- gradvis trappe ned statlige overføringer til kommunene og la kommunene i større grad styre utvalget og finansiere tjenestene sine selv
- legge til rette for at kommuner kan slå seg sammen i større regioner, for eksempel etter modell fra Sveits
- besørge lovendringer som overfører makt og innflytelse fra stat til fylkeskommune, fra fylkeskommune til kommune og fra kommune til individer, i størst mulig grad
- at kommunene skal bestemme sine egne inntekter gjennom innføring av fri beskatningsrett
- oppheve rammefinansieringssystemet, det vil si styrte midler fra staten
- gi kommunene større økonomisk ansvar ved å fjerne den statlige økonomiske utjevningen mellom kommunene
- sikre kommunalt selvstyre ved å gå imot tvungne kommunesammenslåinger
- gi kommunene selv friheten til å dele opp egen kommune
- gi alle kommuner frihet til å kjøpe et større spekter av tjenester av private tilbydere eller andre kommuner

Regjeringen

Antall departementer, ministre, statssekretærer, byråkrater og informasjonsmedarbeidere skal reduseres.

Stortinget

Den lovgivende, bevilgende og kontrollerende makt bør styrke sin kontrollfunksjon, samt redusere sin detaljregulering av den utøvende makt; regjeringen. De siste årene har kostnadene ved å drifte Stortinget vokst. Liberalistene mener Stortinget må gå foran med et godt eksempel og redusere sine kostnader til drift.

Liberalistene vil:

- innføre et øvre folkevalgt kammer som kun kontrollerer og godkjenner eller avviser Stortingets forslag til lover. Dette kammeret skal bestå av 30 representanter som velges uten valgkretser og uten at valgbarhet styres av partimedlemskap
- antall stortingsrepresentanter skal reduseres med 19 til totalt 150. Stortingsrepresentantenes ferier skal være lik de som er vanlige i befolkningen
- fjerne sperregrensen på 4 prosent

NGO-finansiering og konsulentbruk

Det er et stadig voksende problem at grupperinger av særinteresser, ofte med grunnmur forankret i ideologi, finansieres helt eller delvis fra skattebetalernes lommebok. Det skjer samtidig som det ikke er godt gjort at det som finansieres eller utbetales er i skattebetalernes interesse.

Lover skal fremmes som hindrer politikere med ansvar for offentlige bestillinger og utbetalinger fra å tilgodese venner, bekjente og tidligere kolleger som nå jobber i privat sektor. Ved alle tildelinger av finansiering til organisasjon, konsulentoppdrag og alle andre typer utgifter så skal politikere med relasjon til eier, ledere eller lønnstakere i mottakende organisasjon melde seg inhabile.

Fritt og selvstendig kulturliv

Liberalistenes grunnholdning er at kulturen skal være fri for politisk styring. Den må være basert på økonomisk frivillighet og personlig engasjement. Liberalistene vil ha et åpent marked for kultur, hvor folk selv kan bruke sine midler på de kulturgoder de ønsker å benytte seg av eller støtte opp om.

Vi erkjenner likevel at det er kulturinstitusjoner som ikke kan overtas av det sivile samfunn i løpet av kun fire år og ser derfor behovet for å skille ut deler av oljefondet til ulike stiftelser som kan eie operaen, nasjonale museer og teatre. Liberalistene vil også opprette et fond som kan sikre produksjon av TV og film på norsk, men fjerne alle andre støtteordninger.

Liberalistene vil:

- avskaffe all skattefinansiering av kunst og kultur
- avvikle kunstnerlønn og garantiinntekter for kunstnere
- unngå at det offentliges innkjøp av kunst får karakter av støtteordninger

TV, radio og strømming

Liberalistene anser dagens TV- og radio-politikk som gammeldags. Skattebetalere tvinges til å betale en medieskatt for å opprettholde kanaler og aviser de ikke konsumerer. Ikke bare er dette urettferdig overfor skattebetalerne som ikke bruker de subsidierte mediene, men det bidrar også til at etablerte medier kan trekke opp stigen etter seg og gjør det vanskeligere for nye medier å etablere seg. Det er udemokratisk og en svært betenkelig side ved det norske samfunnet.

Medieskatt skal derfor avvikles og ikke erstattes med andre støtteordninger.

Liberalistene vil:

- splitte opp NRK i selvstendige forvaltningsselskaper som selges
- bringe til opphør statlig formidling av TV, radio og andre nyheter
- fjerne medieskatt og ikke erstatte den med nye støtteordninger
- avskaffe den direkte pressestøtten

Ytrings- og pressefrihet

Ytrings- og pressefrihet er av helt avgjørende betydning i et fritt samfunn. Pressen og media for øvrig skal operere helt uavhengig av stat og myndigheter, og staten skal ikke ha anledning til å utøve noen former for sensur av media. Konkrete trusler mot mennesker og oppfordring til vold faller ikke inn under ytringsfriheten, og skal være straffbart. Liberalistene konstaterer at elektronisk distribusjon gir mindre medieaktører stadig flere nye muligheter.

For å verne best mulig om ytringsfriheten ønsker Liberalistene å avskaffe lover som kan brukes til å begrense ytringsfriheten, slik som lover mot hatefulle ytringer og diskrimineringslovgivning. Trusler og oppfordring til vold og andre straffbare handlinger mot enkeltindivider eller grupper faller ikke inn under ytringsfriheten, og skal være straffbart.

Liberalistene vil:

- sikre fri og uavhengig presse og gå imot alle former for statlig sensur
- avskaffe lover som kan brukes til å begrense ytringsfriheten, herunder diskrimineringslovgivning og lover mot hatefulle ytringer

Religion og stat

Liberalistene er av den oppfatning at skillet mellom livssynsorganisasjoner og stat ikke er komplett før skattebetalerne ikke lenger tvinges til å finansiere dem.

Liberalistene vil:

- at alle trossamfunn skal være uavhengige og selv råde over sin arbeidsform, organisasjon og forkynnelse
- at Opplysningsvesenets fond styrkes med tilstrekkelig bidrag fra Oljefondet, slik at livssynsorganisasjoner helt og endelig kan fristilles økonomisk fra staten, inkludert gis ansvar for å ta vare på alle historiske bygg selv

Kulturminnevern

Kulturminnevern er nå en statlig oppgave, men oppgaven bør ikke utøves av staten på sikt. Stiftelser og private museer er bedre som forvaltere. Private som finner kulturminner på egen eiendom skal i større grad kunne beholde disse eller få bedre betalt hvis staten overtar.

Kulturminner kan være en viktig del av nasjonal historie og lokal identitet. De bevares og tilgjengeliggjøres best ved å la mennesker og organisasjoner med kunnskap og interesse for det overta eierskap og ansvar. Dagens system legger unødige store hindre i veien for de som ønsker å forvalte eller utvikle listeført eiendom. Ved å fjerne fordyrende pålegg og reguleringer vil engasjementet for bevaring øke, og eierne ha mer driftsmidler til rådighet. Slik vil sentrale forutsetninger for bevaring forbedres.

Liberalistene vil:

- overføre eierskap og ansvar til sivile aktører
- redusere riksantikvarens innflytelse på arealplanlegging, nybygg og byutvikling
- at vernetiltak ikke bør pålegges private eiere
- at det offentlige skal bære utgiftene for tiltak som pålegges private eiere

Biblioteker

Liberalistene ser biblioteker som gode kulturtilbud. Virksomheten må likevel i større grad ta hensyn til etterspørselen etter slike tjenester.inntektssiden må bli styrket. Målet er å gjøre etterspurte bibliotekstjenester selvfinansierte, noe som blir stadig lettere ettersom teknologi og markedet gjør stadig flere tekster tilgjengelig i elektronisk og/eller lydbokformat.

Overlate finansiering av alle biblioteker til en stiftelse, som får sin grunnkapital som en engangsutbetaling eller begrenset antall utbetalinger fra staten.

Liberalistene vil:

- forandre loven om folkebibliotek, slik at de gis anledning til å leie ut bøker og annet mot betaling
- støtte utgifter til bibliotekvirksomhet tilpasset svaksynte og blinde
- overlate drift og finansiering av biblioteker til det sivile samfunn, etter at de er sikret finansiering via en stiftelse som opprinnelig får kapital fra staten

Utdanning

Det er viktig at barn og ungdom får den kunnskapen og de ferdighetene de trenger for å utvikle seg selv og fungere i samfunnet. Liberalistene mener det er behov for betydelige reformer av skolen. Det trengs et oppgjør med selve tankegangen i enhetsskolen om at alle skal lære det samme. Fritt valg av skole er grunnleggende for å legge til rette for flere gode skoler med større variasjon. Vi ønsker en gradvis overgang fra offentlige til private skoler.

Grunnskolen

Liberalistene ser det som en viktig samfunnsoppgave at barn og ungdom får den kunnskapen og de ferdighetene de trenger for å fungere i samfunnet. Liberalistene mener det er behov for betydelige reformer av skolen. Samfunnet er tjent med en mest mulig mangfoldig skole, tilpasset den enkelte elev. Vi vil gi den enkelte skole, rektor og lærere mer makt - på bekostning av Kunnskapsdepartementet og det kommunale skolekontoret. Dagens skole er preget av for mye papirflytting og rapportering. Med desentralisert makt kan den enkelte skole utvikle nye driftsmodeller, slik de ser seg tjent med. Rektor skal gis rett til å foreta faste ansettelser, selv om læreren ikke har formell pedagogisk utdanning, samt avskjedige lærere, som ikke anses å gjøre en god nok jobb.

Fritt valg av skole er grunnleggende for å legge til rette for flere gode skoler med større variasjon, også leksefrihet. Liberalistene vil vedta en egen lov som gir foreldre og elever en rett til fritt skolevalg. Vi vil støtte initiativer rundt private skoler, friskoler og god hjemmeundervisning og gradvis utvikle den offentlige skolen. Internasjonale skoler vil, som i dag, ikke være pålagt krav om norskundervisning.

Gratisprinsippet i skolen hindrer gode arrangementer og turer for skoleelever. Det bør være naturlig å prioritere penger på sine barns utdanning og aktiviteter knyttet til skolen. Liberalistene vil legge til rette for å la skolene opprette ordninger for de få som ikke har økonomiske ressurser til å la sine barn delta, for eksempel ved at en prosentandel av alle innbetalinger går til et eget fond for formålet.

SFO vil bli bedre med fritt skolevalg, fordi da vil skolene gjøre mer for å tiltrekke seg barna til sitt SFO, samtidig som de konkurrerer på pris.

Opplæringslovens § 9 A-4 fjerde ledd legger for stor vekt på elevens subjektive oppfatning av om skolemiljøet er trygt og godt. Det bør eksistere mer objektive kriterier for hva et trygt og godt skolemiljø er.

Private skoler og friskoler

Private skoler er skoler som ikke mottar offentlig støtte og som ikke trenger å følge offentlige læreplaner. Friskoler mottar i dag 85% av støtten til offentlige skoler og kan kreve inn de resterende 15 prosent som skolepenger. Friskolene må i all hovedsak følge offentlige læreplaner og alle avvik må godkjenner av UDIR.

Disse skolene utgjør et godt alternativ til offentlig skole. Private skoler kan i dag eksperimentere med både innhold og fag, noe som gjør dem til et godt alternativ. Siden de som sender barna sine på slike skoler både må betale for offentlig skole gjennom skatt pluss skoleplass i tillegg, blir disse skolene svært dyre. Liberalistene vil at det skal være skattefradrag for skolepengene til private skoler. Det samme bør gjelde for skolepenger til friskoler.

Å velge en annen skole enn den offentlige, bør ikke bare være en mulighet for de med foreldre som har råd til skolepenger. Derfor bør friskoler og andre private skoler kunne samle inn penger til stipender for å gi til disse. Privatpersoner og bedrifter, som gir disse stipendfondene, skal kunne trekke det av på skatten – på samme måte som for skolepenger til egne barn.

Liberalistene mener alle søknader om etablering av private skoler og friskoler bør godkjennes. For å sikre muligheten for at friskoler kan spesialisere seg, bør friskolene selv kunne velge sine inntakskriterier. Eksempelvis vil en ungdomsskole som har fokus på realfag, kunne ha minimumskrav til forhåndskunnskap i matematikk for å kunne begynne på den skolen.

Friskoler bør få samme økonomiske støtte per elev som offentlige skoler. De bør fortsatt kunne ta skolepenger, uten øvre grense.

Liberalistene vil:

- redusere innholdet i de sentrale læreplanene
- at rektor skal kunne ansette lærere uten pedagogisk utdanning
- godkjenne alle søknader om å etablere friskoler
- godkjenne alle søknader fra friskoler om nye læreplaner
- at friskoler og offentlige skoler skal få den samme offentlige støtten
- starte arbeidet med å omgjøre offentlige skoler til private skoler

Den videregående skolen

På samme måte som i grunnskolen, ønsker Liberalistene at den videregående skolen skal fristilles fra politisk styring, slik at skolene blir selvstyrte uavhengige akademiske og økonomiske enheter. Egne styrer ved de allmennfaglige skolene bør også ha frihet til selv å organisere utdanningen slik de ønsker, og slik at de kan tilpasse behovet for kompetanse ved opptak til forskjellige universiteter og høyskoler. Fylkeskommunen skal gis større innflytelse over det pedagogiske innholdet i offentlig eide videregående skoler.

Yrkesfaglige skoler

Liberalistene mener yrkesutdanning kan kortes ned og vil arbeide for at utdannelsen i større grad skjer i den enkelte bedrift og at de aktuelle fagmiljøer besørger teoretisk utdanning blandet med praksis.

En del av begrunnelsen for å utvide antall år med yrkesfag var i sin tid at elevene i moderne samfunn har behov for en større breddekompetanse utover det praktiske håndverket. Det kan være mange fordeler med det, men problemet er at mange yrkesfagselever ikke er motivert for å fortsette med teoretiske fag. Stadig større fokus på teori har dessuten vist seg å favorisere jenter og gjøre gutter til skoletapere.

Liberalistene vil fortsatt legge til rette for at all utdanning kan bygges videre med teoretiske fag. Mange unge mennesker oppdager senere i livet at de vil ha mer utdanning, men dette er ikke noe de bør pådyttes i den fasen hvor mange er lite modne - i perioden 16 til 19 år.

Liberalistene vil:

- korte ned yrkesutdanningen
- i større grad overlate til næringslivet å utdanne i yrkesfag
- legge til rette for at praktisk utdanning kan utvides i etterkant

Høyere utdanning

Liberalistene mener at alle læresteder, universiteter og høyskoler bør være selvstyrte stiftelser eller selskaper, som selv fastsetter opptakskravene til studentene. Dette innebærer at Liberalistene vil avskaffe begrepet generell studiekompetanse.

Liberalistene mener den enkelte student i utgangspunktet fritt skal kunne velge hvilken utdanning vedkommende ønsker, og at vedkommende selv fullt og helt bærer de økonomiske konsekvensene av sine valg. Det er ikke en god ordning at alle skal tvinges til å betale for dårlige valg gjort av andre, ikke heller når det gjelder utdanning.

For å redusere kostnaden ved å ta høyere utdanning, vil Liberalistene åpne og legge til rette for at utdanningsinstitusjoner, offentlige såvel som private, skal kunne tilby kandidater å ta eksamen i emner uten å ha deltatt på forelesninger i regi av lærestedet. Det er deres kompetanse kandidatene vurderes etter, og et økonomisk lavterskeltilbud i form av selvstudium vil gjøre høyere utdanning oppnåelig også for de med dårlig råd, selv når de forventes å dekke kostnadene selv.

Hvis studentene selv må bære konsekvensene vil de også i større grad lytte til de signaler som kommer fra næringslivet med hensyn til hva slags kompetanse det er etterspørsel etter, og hva slags utdanning som mest sannsynlig vil gi en sikker arbeidsplass. Lærestedene på sin side må i mye større grad enn i dag innrette sine tilbud mot den typen utdanning studentene og arbeidsgivere etterspør.

Liberalistene vil understreke viktigheten av at private høyskoler gis de samme mulighetene som de offentlige. Økonomisk kan dette best ordnes ved at de enkelte studiestedene mottar en stykkpris basert på antall studenter. For å motta en slik stykkpris må institusjonen tilby en utdanning som fører frem til en godkjent kompetanse.

Liberalistene vil understreke at de enkelte institusjonene bør ha stor frihet til å etablere forskningsmiljøer i tilknytning til undervisningen, eller eventuelt utvikle et samarbeid med eksisterende forskningsmiljøer.

Studiefinansiering

Liberalistene ønsker en omlegging av Statens Lånekasse for Utdanning til kun å gi garantier for lån til studenter fra lavinntektsfamilier, samt forsikre disse mot sykdom og skader som fører til avbrutt- eller forlenget studietid. Renter på lån i Lånekassen settes lik renten i det langsiktige kredittmarkedet og påløper fra oppstart av studiet.

Liberalistene vil:

- la alle skoler og studiesteder styre stadig mer av sin egen virksomhet
- redusere antallet ansatte i administrasjonen i Utdanningsetaten
- at ansettelse av ledere i offentlige eide studiesteder skjer på åremål
- gradvis privatisere offentlige skoler
- fjerne plikt til å følge sentralisert læreplan
- at hver utdanning selv fastsetter inntakskrav overfor studenter
- at private friskoler mottar samme tilskudd per elev som offentlige
- at høyere utdanning skal prissettes i det frie markedet
- at samarbeid mellom næringsliv, studenter og utdanning styrkes

Privat eierskap

Norge ligger i dag på toppen i Europa når det gjelder andelen statlig eierskap i børsnoterte selskaper. Liberalistene er motstandere av statlig eierskap i næringslivet, og går derfor inn for å gradvis bygge ned statens eierandeler i bedrifter.

Liberalistene skiller på ordene privatisering og konkurranseutsetting. Konkurranseutsetting organisert av det offentlige kan bli like mislykket som at det offentlige selv leverer tjenesten, dersom anbudet er dårlig beskrevet eller konkurransesituasjonen tilsier det.

Reell privatisering som beskytter eiere, kunder og samfunn gjennom et solid lovverk er langt å foretrekke fremfor stykkprisfinansiering, anbud og andre former for konkurranseutsetting.

Liberalistene ser på privatisering som et viktig ledd i desentralisering av makt, men innser at mange oppgaver som i dag anses som viktige samfunnsoppgaver, ikke kan privatiseres fullt ut på kort sikt. I slike tilfeller er organisering via frivillige, veldedige organisasjoner eller stiftelser en bedre løsning enn at staten skal opprettholde sitt eierskap.

Liberalistene vil:

- bygge ned statlig eierskap i næringslivet
- utvikle statlig eierskap i alle finansinstitusjoner
- prioritere reell privatisering fremfor konkurranseutsetting
- satse på frivillighet

Fiskeri

Fiskeri- og havbruksnæringen har hatt en positiv utvikling de siste årene.

Med riktig forvaltning kan den gi en tilnærmet evigvarende inntektsstrøm til lokalsamfunn, gjennom private bedrifter og trygge arbeidsplasser. Like kvoter og rettigheter skal gjelde for hele landet, med unntak av ved fare for utryddelse av spesifikke fiskestammer. Det skal i utgangspunktet ikke gjøres forskjell på hvor man bor geografisk i Norge.

Vi ønsker å styrke kontroll og innsats mot tyvfiske og spøkelsesfiskeri. Det gjøres best ved å legge til rette for løsninger som gir fiskerne selv incentiver til å håndtere problemet. Fiskesalslagslova skal utvikles, den er utdatert og behøves ikke. I dag har den en monopoliserende effekt på både markedsprisen og pris ut til fisker. Båtene i dag er såpass moderne at konkurranse mellom råvarer gir best pris både til fisker og marked.

Liberalistene vil:

- innføre like kvoter og rettigheter for hele landet, der hvor det lar seg gjøre
- forbedre innsatsen mot tyvfiske og spøkelsesfiskeri
- utvikle den utdaterte Fiskesalslagslova

Havbruk

Norsk havbruk har hatt en fantastisk utvikling de siste årene, men utviklingen går ikke like raskt fremover nå som den kunne gjort om myndighetene hadde ilagt bransjen færre restriksjoner. Liberalistene ser ingen grunn til å fryse antall merder, selv om bransjen har utfordringer med lakselus og sykdom. Vi vil derimot stille strenge forurensningskrav til bransjen og beholde dagens standarder som er satt, blant annet for lakselus. Brudd på bestemmelsene skal ha konsekvenser, eksempelvis i form av bøter og tap av rett til å drive i næringen.

Fiskekvalitetsforskriften fjernes. I dag må all fisk fra fangst og merder sorteres i Norge for å luke ut deformert og dårlig fisk. Det ødelegger driftsmodellen for skip som henter laksen fra merder og slakter på vei ned til markedene i Europa. De miljømessige gevinster ved en slik driftsform er betydelige. Det er beregnet at 10-15 slike skip kan erstatte all dagens tungtransport av laks på norske veier. Det er en betydelig miljømessig og trafiksikkerhetsmessig gevinst.

Liberalistene vil erstatte Fiskekvalitetsforskriften med et krav til at skipene selv må ta dette ansvaret, gitt at de aksepterer kvalitetskontroll i mottakerlandene.

Liberalistene vil:

- at det ikke skal innføres særskilt skatt eller avgifter på havbruk
- at det såkalte trafikklyssystemet avvikles eller styres av næringen selv
- fjerne Fiskekvalitetsforskriften
- fjerne og forhindre restriksjoner på utvikling og drift av fabrikkskip som kan foredle fisk fra havbruk under transport til markedene

Forskning og produktutvikling

For at norsk næringsliv skal kunne utvikle og endre seg i takt med sine internasjonale konkurrenter, må det skapes et forskningsmiljø av høy standard i Norge. I prinsippet mener Liberalistene at forskning best ivaretas av dem som drar mest nytte av den; i første rekke næringslivet. Liberalistene erkjenner imidlertid at det offentlige i dagens situasjon står for en del av grunnforskningen.

Liberalistene vil:

- legge til rette for nærmere samarbeid mellom de offentlige forsknings- og utdanningsinstitusjoner og private interessenter
- opprette et fond styrt av en stiftelse, som skal støtte grunnforskning

Handelsnæringen

Handelsvirksomhet er viktig både innenlands og internasjonalt. Liberalistene vil oppheve en rekke restriksjoner på handelsnæringen, herunder åpningstidsbestemmelser, konsesjons-, løyve- og bevillingsbestemmelser, samt restriksjoner på etablering og lokalisering av nye virksomheter. Liberalistene ønsker å tillate fri eksport, fri import og fri omsetning av alle lovlige varer, og vil arbeide for å påvirke andre land til å oppheve sine importrestriksjoner.

Liberalistene vil:

- at alle bestemmelser som begrenser handelsnæringens åpningstider avskaffes
- oppheve bestemmelsene om bevilling for salg av øl og vin.
- tillate salg av vin og brennevin i forretninger
- gjeninnføre salg av sterkøl i skattekasse III i forretningene
- bygge ned importbegrensninger for lovlige varer
- tillate fri etablering av alle former for handelsbedrifter

Energi

Liberalistene vil fjerne elektrisitetsavgiften og halvere moms på elektrisitet. Uten avgift og moms på elektrisitet kan for eksempel norsk matproduksjon i drivhus kunne blomstre og vi kan redusere dagens import av landbruksvarer fra utlandet, samt øke selvforsyningsgraden.

Liberalistene vil fjerne skatt på og fjerne søknadsplikt for solcelleanlegg og vannkraftverk uten oppdemming, på egen eiendom. Samtidig skal både direkte og indirekte subsidiering til utvikling og drift av kraftproduksjon som ikke er økonomisk lønnsom avvikles.

Dagens lovgivning diskriminerer fornyelse av vannkraftverk til fordel for vindkraft, til tross for at modernisering av allerede eksisterende vannkraftverk i praksis ikke er et naturinngrep. Liberalistene vil arbeide for å gjøre modernisering av vannkraftverk rimelig, og vi vil ikke støtte noen subsidier til vindturbiner.

Liberalistene er for atomkraft, men vil stille vilkår til god sikkerhet ved bygging av dem, for eksempel ved at de bygges i fjell hvis det er det faglige rådet som gir best sikkerhet. Hydrogenproduksjon kan ha positiv effekt i en del tilfeller, som f.eks. i fraktskip eller som alternativ til batteri i ferger. Hydrogen, med dagens teknologi, er ikke en effektiv energikilde, fordi elektrisiteten som må til for å fremstille den hadde vært mer effektiv i direkte bruk. Utviklingen og produksjonen bør drives av markedet, ikke av politiske eller andre myndigheter. Hydrogenproduksjon direkte koblet til atomkraftverk er et tenkelig positivt bidrag til miljøet, mens hydrogenproduksjon knyttet til eksisterende kraftproduksjon vil ha negative økonomiske konsekvenser.

Liberalistene er mer positive til å støtte forskning på bærekraftig energi enn subsidiering av ikke bærekraftig utbygging og produksjon. Statens oppgave med å lage sikkerhetsbestemmelser opprettholdes, men gradvis overføres mer ansvar til klassifikasjonselskaper, som må forholde seg til krav gitt i loven.

Liberalistene vil:

- halvere moms på elektrisitet
- avhende offentlige eierinteresser i alle typer energiproduksjon.
- ikke favorisere industri foran forbrukerne når det gjelder prisen på el-kraft
- avvikle alle subsidier til vindturbiner
- tilrettelegge for modernisering av eksisterende vannkraftverk
- fjerne moms på solceller og vannkraftanlegg, og skatt på produksjon til egen husstands sitt forbruk
- fjerne moms på alle batteriprodukter
- si ja til atomkraft, og støtte sikkerhetskrav til bygging og drift

Oljevirksomhet

Liberalistene vil skille bedre enn i dag mellom statens rolle som lovgiver, skatteinnkrever og aktør i oljesektoren. Vi vil dele opp Equinors virksomhet og selge den delen av selskapet som driver med virksomhet i utlandet.

Hva gjelder vern av Vesterålen er Liberalistene skeptiske til at politikere skal legge begrensninger på næringsdrift, ettersom de ofte tar avgjørelser for å få flest mulig stemmer heller enn hva som er best for folk som blir berørt. Både fisk og olje/gass er viktige ressurser, og gir store muligheter for næring i regionen. Det er lite som tilsier at det ene utelukker det andre, og derfor er forbud mot ny aktivitet lite hensiktsmessig.

Liberalistene vil:

- at konsesjon for leting etter og utvinning av olje og gass, tildeles etter auksjonsprinsippet
- at offentlig engasjement utover dette innskrenkes til utarbeidelse av lover og regler for sikkerhet og kontroll av at sikkerhetsbestemmelsene blir fulgt
- avvikle statens eierinteresser i Equinor utland og tilsvarende selskaper

Motorkjøretøy

Privatbilen er fremdeles det viktigste og mest nødvendige transportmiddel i Norge. Uten tilgang til personlig transport til arbeid, skole, innkjøp og til sosial kontakt, vil distrikts-Norge rammes og den norske befolknings levekår forverres. Liberalistene vil derfor fortsette kampen for lavere bilavgifter og avregulering slik at forbrukerne får råd til en miljøriktig og energieffektiv bilpark.

Liberalistene ønsker et rettferdig avgiftssystem basert på bruk. Inntektene til det offentlige tas inn i form av en bensinavgift, og det åpnes for privat finansiering av veier gjennom brukeravgift. Liberalistene vil sikre at de midlene staten tar inn gjennom bensinavgiften tilbakeføres veisektoren, inkludert trafikksikkerhets- og miljøtiltak. Liberalistene går inn for en kraftig reduksjon i drivstoffavgiften.

For å legge til rette for en nyere bilpark bestående av sikrere og mer energieffektive biler ønsker Liberalistene en kraftig reduksjon i engangavgiften ved kjøp av nye biler. Liberalistene vil avskaffe omregistreringsavgift på alle biler. Det er mange økonomiske og andre fordeler ved å reparere og beholde gamle biler, da er det ikke logisk å straffe salg av en gammel bil til en ny eier. Ut fra samme argument vil vi også redusere moms på bilreparasjon.

Liberalistene vil:

- arbeide for å motvirke mva, importavgift eller andre avgifter på biler
- tillate salg av ladestrøm uten el-avgift på bensinstasjoner og lignende
- påse at inntektene fra bilavgiftene tilbakeføres veisektoren
- liberalisere reglene for bruk av snøskuter
- fjerne avgifter og mva på kjøp av snøskuter og båter
- redusere statens bilavgifter generelt

Veinettet

Liberalistene er for at bilistene skal betale for sin bruk av vei, men mot å la bilistene betale mer gjennom indirekte finansiering som veiavgift.

Dagens avgiftspolitikkk gir i praksis rasjonering av bilbruk, noe som fører til redusert livskvalitet for mange, spesielt i utkantstrøk. Motorisert persontransport er et reelt behov, og vi vil som sosialt positivt tiltak gjøre alt vi kan for å redusere kostnaden for og legge til rette for bruk av bil og tilsvarende transport.

Liberalistene er kritiske til overinvesteringer i vei. Det ligger ingen automatikk i at en vei er lønnsom, selv om den er ønsket i et lokalmiljø. For det samme beløpet en vei koster å bygge og vedlikeholde, kunne reduksjon i arbeidsgiveravgift og ulike skatter gi mange ganger større samfunnsøkonomisk avkastning.

Private motorveier og andre veier er utbredt i mange land, og er et foretrukket alternativ. Liberalistene er motstandere av å benytte bompenger som inndrivning av ekstra skatt, og mot å bruke bompenger til å finansiere andre prosjekter enn det de blir innført for og kommunisert å skulle gjøre i utgangspunktet.

Liberalistene vil:

- redusere skatter og avgifter på bilkjøp og bilhold
- legge til rette for privat bygging og vedlikehold av veier
- legge til rette for mer brukerstyring av veiutbyggingen

Jernbanedirektoratet, Vy og BaneNor

Liberalistene ønsker fri konkurranse innenfor transportnæringen. Konesjonsordninger ved transport av last eller passasjerer skal fjernes helt. Samferdselsnettet må sees i en helhet, der bil-, bane-, båt- og lufttransport utfyller hverandre. Gjennom privatisering av alle ledd og alle deler av samferdselsnettet skapes et sunt og rettferdig konkurranseforhold for all transportvirksomhet. Dette vil redusere de totale transportkostnadene og øke lønnsomheten i næringslivet.

Liberalistene vil selge Vy og gjøre om BaneNor til en privat stiftelse, på modell etter "Bridge House Estates" fra England. Målet til stiftelsen er å tilgjengeliggjøre person- og godstransport. Den nye stiftelsen skal ha eierskap til eksisterende jernbanenett i Norge og får ansvaret for å videreutvikle dette uten statlig innblanding.

Liberalistene er positive til nyvinninger innen transportsektoren, som f.eks. Hyperloop, mini-transporttog uten passasjerer, og andre autonome kjøretøy. I tillegg er vi positive til elektrisk drevne biltransport-vogner, som frakter biler raskere til målet langs motorveien. Forutsetningen er selvfølgelig at det finnes private investorer som vil bygge og drive dem, uten subsidier.

Liberalistene vil:

- omdanne Vy til aksjeselskap, som selges
- omdanne BaneNor til en privat stiftelse eller selskap
- avvikle subsidier til jernbane
- ha en positiv holdning til ny utvikling i transportsektoren

Skipsfart

Utenriks skipsfart er en næring som befinner seg i et internasjonalt marked med sterk priskonkurranse. Norske myndigheter må derfor ikke legge hindringer i veien for fri konkurranse. Vi skal arbeide for rammebetingelser som gjør det mulig for rederiene å seile konkurransedyktig under norsk flagg.

Liberalistene vil:

- gi skipsfarten rammebetingelser som sikrer internasjonal konkurranseevne
- la norske rederier seile under flagg som de selv anser som best
- legge til rette for vekst i norsk maritim virksomhet
- motarbeide proteksjonisme og fremme frihandel

Kollektivtransport

Liberalistene går inn for at kollektivtransport kun foregår i privat regi. Disse tjenestene må i større grad utvikles i tråd med markedets etterspørsel etter transporttjenester. Liberalistene går derfor inn for å fjerne konsesjonsordninger basert på behovsprøving og samtidig redusere subsidier og tilskudd. Liberalistene ønsker private transportselskaper som driver etter markedsøkonomiske prinsipper, med reelle priser og med sunn konkurranse mellom selskapene. Liberalistene støtter derfor at Uber og andre bildelingstjenester skal få operere i Norge.

Liberalistene vil:

- oppheve konsesjonsordninger som bygger på behovsprøving
- gradvis redusere og avvikle subsidiene

Fergesamband og fergefrie fjordkryssinger

Ferger knytter veinettet sammen på en hensiktsmessig måte. Fergene er en del av veisystemet, og private fergeselskaper skal stå for driften. Priser for overfart per kjøretøy og personer skal ikke fastsettes av fylkeskommunen eller staten. Fergeselskapene er avhengige av et godt omdømme, derfor er disse selv best egnet til å utarbeide et godt tilpasset tjenestetilbud for kundene. Daglig og direkte kontakt med kunder sørger for at de holdes oppdatert om ønsker og behov, som er en god ordning i områder hvor avhengigheten av ferge er stor.

Liberalistene ser ferger som et godt tilbud, men ser også at fergefrie fjordkryssinger med en betydelig årsdøgntrafikk (ÅDT) og fastlandssamband for de største øyene kan være lønnsomt, spesielt på lang sikt. Vi kan støtte bygging av tunnel og bro der det samfunnsøkonomiske regnskapet går i pluss, og at eierskapet overlates stadig mer til private aktører. Liberalistene vil normalt støtte ferdigstilling av prosjekter som har kommet langt i utredningen og støtter i utgangspunktet ikke omkamper som krever nye runder med kostbar og tidkrevende planlegging.

Liberalistene vil:

- at private fergeselskaper skal stå for eierskap og drift av ferger. De skal selv ha ansvar for investering, bygging og vedlikehold av både fartøy og kaier
- legge til rette for en ny finansieringsmodell for fergedrift, uten fylkeskommunale eller statlige subsidier og medfølgende politisk og byråkratisk overstyring
- legge til rette for at fjordkryssingene gjennomføres og finansieres av private aktører eller sekundært gjennom offentlig-privat samarbeid, OPS
- avskaffe Riksregulativ for ferjetakster
- overføre det politiske ansvaret for fylkeskommunale ferjesamband til kommunene, som kan velge å organisere dette i interkommunalt samarbeid (IKS) om ønskelig
- legge til rette for at bedrifter og privatpersoner kjøper andeler i fergeselskapene
- avslutte politikernes uforsvarlige innføring av el-ferger og ladekapasitet tilpasset disse, på skattebetalernes og pendlernes regning
- legge til rette for at flest mulig øysamfunn uten alternativer kan få et tilbud på nattestid
- prioritere de viktigste fergefrie fjordkryssinger på kyststamvegen E39. Dette dreier seg om kryssingene mellom Stavanger – Bergen, Volda – Trondheim, samt fergefri E6 i Nordland og firefelts E134 under Oslofjorden, med nedleggelse av fergen Moss-Horten

Sjøtransport og havner

Eierskap til havner varierer mellom stat, kommune og privat næringsliv, med forskjellig andeler på forskjellige steder. Liberalistene mener at kommuner skal følge det gjeldende prinsippet i havnepolitikken om at hver havn skal være selvfinansierende. Vi vil også å bidra til å sikre at havnens eiere får frihet til å generere overskudd, enten det er ved å leie ut båtplasser, la rederier betale for eget personell på kai til å laste og losse, eller andre tiltak som øker havnens effektivitet og økonomiske bærekraft. Det innebærer også å selge hele eller deler av havnen, om det finnes egnede kjøpere som ønsker å ta investeringsrisiko, drifte, eller utvikle næringsaktiviteten.

Havner har samfunnsverdi ved å sikre transport, gi muligheter for handel og varer som kommer sjøveien, militære behov og mer.

Avinor

Avinors eierskap av norske flyplasser avvikles og erstattes av flere private aksjeselskaper. Disse konkurrerer om å drifte flyplasser i gravgrenzte strøk. Ved anbud vinner den aktøren som kan drive flyplassen med minst mulig tilskudd, eller ingen subsidier.

Arbeidsplasser og bosetting er avhengig av god kommunikasjon, derfor er det viktig å opprettholde høy grad av konkurranse mellom de ulike aktører og ytterligere legge til rette for at markedskreftene sikrer gode tilbud for kundene.

Liberalistene vil:

- avvikle statlig eierskap i sivile lufthavner
- at landings- og passasjeravgifter tilfaller selskapene som driver dem
- effektivisere flyt i flytrafikken og opprettholde krav til sikkerhet

Posten

Liberalistene ønsker effektive posttjenester som dekker markedets behov. Posttjenester skal privatiseres, men det offentlige innehar inntil videre ansvaret for at det finnes posttjenester som dekker hele landet.

Liberalistene vil:

- selge Posten Norge og over tid la private selskaper dekke markedets etterspørsel etter slike tjenester

Utenrikspolitikk

Liberalistene har som overordnet mål i utenrikspolitikken å verne om norske interesser, både økonomiske, diplomatiske og sikkerhetsmessige. Det må legges vekt på et godt og tillitskapende samarbeid med allierte og vennligsinnede land og folk.

Forholdet til utviklingsland skal bygge på prinsippet om hjelp til selvhjelp. En friest mulig handel med færrest mulig handelsbarrierer og en økonomisk politikk basert på markedsøkonomiske prinsipper er på lang sikt den mest effektive og bærekraftige hjelpen som kan gis. Katastrofehjelp gjennom internasjonale og nasjonale organisasjoner kan støttes. I den tid stortingsflertallet vil gi u-hjelp utover nødhjelp vil Liberalistene prioritere støtte til hjelp som styrker produksjon og handel, ved å garantere for lån til investeringer norske selskaper gjør i utviklingsland.

Norske utenriksstasjoner ble bygget i en tid uten moderne kommunikasjon og fly. Norge bør selge ambassade- og relatert byggmasse rundt om i verden. Det er i dag fullt mulig å utvikle og praktisere en god utenrikspolitikk uten å sitte på bygnings og tomteverdier til mange milliarder kroner. Diplomatiske arbeid bør i størst mulig grad skje i form av en ambulerende tjeneste med base i Norge. Hjelp med nødpass og annen hjelp til nordmenn i utlandet kan praktisk løses ved å leie inn lokale konsultjenester.

Liberalistene vil:

- legge vekt på forholdet til våre allierte som grunnlag for utenrikspolitikken
- prioritere katastrofehjelp
- i den grad u-hjelp gis, kun som lånegarantier for prosjekter der norske selskaper er involvert i bærekraftig produksjon i u-land
- selge bygg og eiendommer i utlandet som staten eier
- redusere antall ansatte i Utenriksdepartementet betydelig

FN

FN har hatt en betydning for den mellomfolkelige forståelse, men gir også grunn til bekymring. Norge bør bidra til en nedbygging av byråkratiske underorganisasjoner og motarbeide at disse benyttes som utenrikspolitiske resolusjonskverner. FN er ikke en demokratisk organisasjon så lenge den består av et stort antall medlemsland som ikke er demokratier som følge av korrupsjon og uroligheter. Liberalistene vil gi regjeringen fullmakt til å melde Norge ut av FN dersom det ikke gjennomføres en total opprydning i hele FNs struktur.

Liberalistene vil:

- gi regjeringen fullmakt til å melde Norge ut av et uendret FN

Frihandel

Vi ønsker å fjerne all toll så raskt som mulig. Liberalistene er tilhengere av fri handel over landegrensene, og toll er en proteksjonistisk skatt som legger hindringer i veien for godt handelssamarbeid. Utviklingsland er ofte de som rammes hardest av et slikt system.

Siden Norge ble med i EØS har vi ikke benyttet muligheten til å nedlegge veto mot EU-lover. Norge må større grad benytte dette, frem til Norge kan melde seg ut av EØS og opprette full unilateral frihandel.

Liberalistene vil:

- innføre frihandel ved å bygge ned importrestriksjoner
- melde Norge ut av EØS